

Utarbeidet og utgitt av: Gatejuristen, Oslo 2009
Trykk: CopyCat, Avd. Sentrum, Oslo.

Henvendelser om denne årsrapporten kan rettes til:

Gatejuristen
Rådhusgata 9
0151 Oslo
Tlf. 23 10 38 90
Faks: 23 10 38 91
e-post: post@gatejuristen.no
<http://www.gatejuristen.no>

GATEJURISTEN

Årsrapport
for
2008

FORORD

Gatejuristen møter til daglig mennesker med rusproblemer som mangler de viktigste forutsetningene for å kunne fungere i samfunnet. Mange er utestengt fra velferdsgoder som de fleste av oss regner som en selvfølge. Våre klienter står ofte uten bolig, penger, arbeid eller annen form for aktivitet, foruten de aktivitetene som følger av et liv i rus. Mange har i tillegg alvorlige helseplager. Våre klienter har ofte mange og sammensatte problemer, noen kan løses juridisk.

Gatejuristen gir gratis, oppsøkende rettshjelp til folk med rusproblemer. Vi arbeider for større respekt, omsorg og rettferdighet for rusavhengige. Virksomheten drives av tre fast ansatte og ca 50 frivillige. I tillegg er to personer ansatt i kortvarige kontrakter. Det er nå snart fire år siden Gatejuristen åpnet dørene og i løpet av denne tiden har vi tatt i mot nær 1000 klienter og behandlet 1543 saker.

I høst fikk vi en dataløsning som gjør det mulig for de frivillige å jobbe med saksbehandling fra andre steder enn våre lokaler. Vårt saksbehandlingssystem fungerer godt, gir god oversikt og er lett tilgjengelig for våre saksbehandlere. Dette vil innebære betydelig forbedret effektivitet i saksbehandlingen, åpne nye muligheter for kvalitetssikring og ikke minst være av stor betydning for Gatejuristens nettverk.

Vår viktigste oppgave er å yte rettshjelp til den enkelte klient, men i tillegg ønsker vi å være et kunnskapssenter på rus og rett. Vi har opparbeidet oss viktige erfaringer med det å drive et rettshjelpstiltak for folk med rusproblemer. Vi ønsker at vår kunnskap og erfaring også skal komme våre samarbeidspartnere til gode, det være seg folk i førstelinjetjenesten, andre som arbeider lavterskel for folk med rusproblemer eller advokater og jurister med juridiske problemstillinger innen vårt fagfelt, eller andre som ønsker å start opp rettshjelpstiltak etter vår modell.

Gatejuristens helse- og rehabiliteringsprosjekter er avsluttet i løpet av 2008. Vi ønsker å rette en stor takk til Stiftelsen Helse og Rehabilitering som har muliggjort gjennomføringen av startshjelps-, pasientrettighets- og dokumentasjonsprosjektet gjennom sin finansiering. Vi er ikke i tvil om at de rapportene som er blitt resultatet av arbeidet i prosjektene, vil kunne være til stor glede for alle som på en eller annen måte har interesse for rus og rett.

Gatejuristen i Tromsø startet opp forprosjektet 1. april og tok i mot sin første klient 2. oktober 2008, i tillegg er oppstart av liknende gatejuristprosjekter nært forestående både i Bergen, Kristiansand og Hamar. Dette markerer en viktig milepæl i Gatejuristens utvikling og er svært gledelig for alle impliserte. Samtidig stiller det oss overfor nye krav og utfordringer i forhold til samarbeid og koordinering. Et nettverk av gatejurister er under utvikling. Vi ser også et stort behov for en felles database der erfaringer, kunnskap og rettspraksis ved det enkelte kontor, kan gjøres tilgjengelig for de øvrige. Vi ønsker å utvikle et Rett-Nett som forenkler saksbehandlingen i den enkelte sak og sikrer at både den individuelle og samlede rettshjelpen holder et høyt nivå.

En stor takk rettes både til Stiftelsen Helse og Rehabilitering som har muliggjort oppstart av gatejuristprosjekter andre steder i landet og dessuten til Justisdepartementet for styrking og videreføring av dette arbeidet. Takk også for all støtte vi mottar fra ulike samarbeidspartnere og bidragsytere for øvrig. Gatejuristen kunne aldri ha blitt en realitet dersom ikke en rekke aktører hadde stilt opp, både økonomisk og faglig.

Gatejuristen ble tildelt Rettssikkerhetsprisen for 2008. Dette er vi svært glade for og denne anerkjennelsen er en stor inspirasjon i vårt videre arbeid. Gatejuristen ønsker å takke hver i sær av alle våre frivillige som på mange ulike måter stiller opp for at klientene våre skal få oppfylt sine rettigheter. Vi vil også spesielt peke på at Reidar Salvesen av Akershus fylke ble nominert til Frivillighetsprisen 2008. Dette er meget vel fortjent etter iherdig og vedvarende innsats for Gatejuristen som frivillig helt siden oppstart i 2005.

Anne Cathrine Mørch har vært ansvarlig for utarbeidelsen med årsrapporten. Marit Melby og Jonas Landstad Fjeldheim har bidratt i dette arbeidet.

Oslo, 10. februar 2009

Cathrine Moksness

INNHALDSFORTEGNELSE

KAPITTEL 1. MÅLSETTINGER OG INNSATSOMRÅDER.....	7
KAPITTEL 2. VÅRE VIKTIGSTE RESULTATER I 2008.....	8
2.1 Rettshjelp og frivillig arbeid – noen tall.....	8
2.2 Helse- og rehabiliteringsprosjektene	9
2.3 Formidling av kunnskaper om rus og rett. Kompetanseoppbygging.....	9
2.4 Dokumentasjon.....	10
2.5 Rettspolitikk.....	11
2.6 Samarbeid med andre	11
2.7 Kommunikasjon og media.....	12
2.8 Doktorgradsavhandlingen om Gatejuristen	12
KAPITTEL 3. DRIFT OG ORGANISERING.....	13
3.1 Virksomhetsplan for 2008	13
3.2 Organisering	14
3.3 Nedlagt arbeid i 2008	14
3.4 Frivilliges og ansattes arbeidsinnsats	14
3.5 Nærmere om arbeidets art.....	15
3.6 Rekruttering og opplæring av frivillige.....	16
3.7 Faglig utvikling/ kompetanseheving hos ansatte/ sosiale tiltak.....	17
3.8 Sykefravær og IA, kvalitetssikringsystemer.	17
3.9 Saksmottak.....	17
3.10 Oppsøkende virksomhet	18
3.11 Utvikling av rutiner	19
KAPITTEL 4. HELSE- OG REHABILITERINGSPROSJEKTENE.....	20
4.1 Starthjelpsprosjektet	20
4.2 Pasientrettighetsprosjektet – formidling av kunnskaper om rus og rett	21
4.3 Dokumentasjonsprosjektet.....	22
KAPITTEL 5. OPPSUMMERING OG UTFORDRINGER	23
KAPITTEL 6. KORT OM BUDSJETT OG REGNSKAP	25
Vedlegg 1 STATISTIKK.....	27
1.1 Sakstyper	27
1.2 Mottakssted.....	30
1.3 Antall saker fordelt på mottaksmåned	31
1.4 Klienthenvendelser fordelt på kjønn.....	32
1.5 Klientenes alder	33
1.6 Antall saker fordelt på saksområder	34
1.7 Klientenes nasjonalitet.....	42
1.8 Klientenes bosted.....	43
1.9 Klientenes inntektsgrunnlag	46
1.10 Hvordan fikk klienten vite om Gatejuristen?	47
1.11 Ikke videreført statistikk.....	47
Vedlegg 2 ORGANISASJONSKART	48
Vedlegg 3 BUDSJETT OG REGNSKAP 2008	49

KAPITTEL 1. MÅLSETTINGER OG INNSATSOMRÅDER

Gatejuristen har frem til utgangen av 2007 vært eid av Stiftelsen Kirkens Bymisjon Oslo (SKBO) og Fransiskushjelpen. Fra 2008 er Gatejuristen et fast tiltak under SKBO. Vårt arbeid bygger på deres visjoner og verdigrunnlag, nemlig at menneskene i byen erfarer respekt, rettferdighet og omsorg. Vårt viktigste verktøy er jussen og vi arbeider for at rettsreglene utformes og praktiseres slik at de bidrar til å sikre gode levekår for folk med rusproblemer.

Våre viktigste innsatsområder er følgende:

- Vi gir oppsøkende, gratis rettshjelp til rusavhengige.
- Vi skaper et miljø for gatejurister og frivillig arbeid.
- Vi hjelper andre i gang med liknende tiltak.
- Vi gir informasjon om rettigheter mm., bl.a. gjennom brosjyrer, nettsider og fordrag.
- Vi samler dokumentasjon på grunnlag av erfaringene vi gjør i arbeidet vårt.
- Vi bruker kunnskaper og erfaring fra rettshjelpen og virksomheten ellers til å påvirke hvordan rettsregler utformes og praktiseres (rettspolitik).

Rettshjelpen bidrar til å ivareta klientens grunnleggende behov. Vi ser også at det offentlige skjerper seg når de vet at sakene kan bli fulgt opp av jurister.

I løpet av 2008 har omlag 50 jurister jobbet som frivillige for Gatejuristen. Slik er vi med på å skape en betydelig arena for frivillig arbeid med høye krav til kompetanse. Vi mener at det har en verdi i seg selv at jurister kommer seg ut av sine vanlige kontorplasser og gir rettshjelp til rusavhengige fordi de da vil erfare hvordan de dårligst stilte i samfunnet har det. Vi tror at disse juristene, også senere i livet, på grunnlag av erfaringene, vil ønske å bidra til at de dårligst stilte møter respekt, omsorg og rettferdighet.

Starthjelpen bidrar til at andre får del i våre erfaringer og letter oppstart andre steder i landet. Modellen vår kan brukes både på den målgruppen vi har eller på andre målgrupper.

Skal en arbeide for målsettingene respekt, omsorg og rettferdighet synes det også helt klart at rettspolisk arbeid er nødvendig for å få til nødvendige endringer i rettsreglene og måten de blir praktisert på. Hvis det ikke blir samlet, systematisert og presentert dokumentasjon for hvordan rettsreglene virker, og hvis ingen øver press på politikere og byråkrater, vil samfunnet kunne utvikle seg i feil retning i forhold til målsettingene om respekt, omsorg og rettferdighet.

Informasjonsarbeidet vårt er rettet mot flere målgrupper og skal bidra til å øke kunnskapsnivået om rettigheter. Den som har kunnskaper om sine rettigheter har større muligheter til å få dem oppfylt. Og den som skal bistå den som har rettighetene (f.eks. pårørende, hjelpeapparat) har større muligheter for å bistå på en god måte hvis hun eller han har kunnskaper om rettighetene.

KAPITTEL 2. VÅRE VIKTIGSTE RESULTATER I 2008

2.1 Rettshjelp og frivillig arbeid – noen tall

Gatejuristens målgruppe er personer med rusproblemer. Typisk for våre klienter er at de er utstøtt fra eller lever et liv på siden av det alminnelige samfunnet, at de er fattige, syke og generelt har dårlige levekår. Vi våger å påstå at uten Gatejuristen ville de fleste av våre klienter ikke fått rettshjelp.

Det har vært avviklet 61 saksmottak i 2008. I tillegg til de ordinære saksmottakene hver torsdag ettermiddag i våre kontorer i Rådhusgata, har vi hatt saksmottak på ulike hybelhus i Oslo, på behandlingsinstitusjoner og to væresteder i regi av Kirkens Bymisjon. I tillegg til saksmottakene har vi gått oppsøkende i gatene i Oslo sentrum og på ulike væresteder anslagsvis ca 55 ganger. I 2008 har Gatejuristen tatt i mot 284 klienter og 371 saker. Dette er en liten nedgang i forhold til året før (306 klienter og 395 saker i 2007). En del av klientene har ønsket juridisk bistand med mer enn én sak, og antallet saker er derfor høyere enn antallet klienter. Det er en kjensgjerning at mange av våre klienter har svært sammensatte problemer. Gatejuristen ser at vi i mange tilfelle ikke har kapasitet til å dekke alle de rettshjelpbehov klienten har, men må prioritere de forhold som gjelder primære grunnleggende behov, slik som rett til bolig, rett til nødvendig helsehjelp og andre problemstillinger på helse og sosialrettens område.

Arbeid knyttet til saksmottak og saksbehandling utføres i stor utstrekning av frivillige som i 2008 har lagt ned ca. 3 400 timers arbeid. Dette er en markant nedgang i forhold til året før da antall frivillighetstimer var 4 250. Nedgangen kan langt på vei forklares ved at vi i begynnelsen av 2007 hadde mange frivillige som arbeidet fulle uker på dagtid i Gatejuristen. Flere av de disse frivillige var nettopp ferdig med studiet og arbeidet i Gatejuristen mens de søkte jobb, andre arbeidet i Gatejuristen mellom to jobber. Etersom arbeidsmarkedet for jurister bedret seg, har Gatejuristen ikke samme tilgang på jurister som har anledning til å arbeide dagtid. Dette har således gitt seg tydelig utslag i antall nedlagte frivillighetstimer og dette til tross for at vi i 2008 har hatt et større antall frivillige til stede i forbindelse med saksmottak på torsdag kveldene.

Vi tar imot saker på alle rettsområder. Hvilke sakstyper det arbeides med, er dermed avhengig av hvilke problemer klientene erfarer, og hvilken bistand de etterspør. Om lag halvparten av sakene gjelder rettsspørsmål på velferdsrettens område. Det klart største saksområdet er helse- og sosialrett, som omfatter ca. $\frac{1}{3}$ av sakene. På dette området gis det normalt ikke fri rettshjelp fra det offentlige.

Av Gatejuristens klienter er ca en tredjedel kvinner og to tredjedeler menn. Dette er omtrent i samsvar med andelen kvinner og menn som antas å ha tunge rusproblemer. Av de som har oppgitt alder, er hovedtyngden mellom 40 og 49 år. Av de som har oppgitt nasjonalitet, er disse i det alt vesentlige norske statsborgere, kun 6,3 prosent har oppgitt annen nasjonalitet. Nesten alle Gatejuristens klienter bor på Østlandet, de fleste av disse i Oslo og Akershus. I underkant av 20 prosent av klientene har oppgitt at de er uten fast bopel. Som hovedinntektskilde oppgir mer enn 30 prosent uføretrygd og mer enn 20 prosent økonomisk sosialhjelp, mens de øvrige har andre former for inntekt eller har ikke oppgitt hovedinntektskilde. Svært få er i lønnet arbeid, mindre enn 3 prosent.

Av de sakene som ble tatt imot i 2008 er mer enn 50 prosent av sakene representasjonssaker, dvs. saker der Gatejuristen opptrer som representant for klienten, og der det gjennomgående blir lagt ned mye arbeid i hver enkelt sak. Ca. 25 prosent av sakene var veiledningssaker, der klienten har fått rettsråd.

Gatejuristen har også i 2008 hatt et særlig fokus på problemstillinger knyttet til retten til akutt overnatting eller midlertidig bolig. Gatejuristen har sett med bekymring på at mange av våre klienter uten folkeregistrert adresse i Oslo, blir nektet akutt overnatting når de henvender seg til Sosial Vaktjeneste eller sosialkontoret. Dette til tross for at lovens ordlyd klart uttrykker at oppholdskommunen plikter å sørge for dette (Sosialtjenesteloven § 10-1.) På denne bakgrunn hadde Gatejuristen i januar 2008 møte med Sivilombudsmannen og redegjorde for våre erfaringer på dette rettsområdet. Sivilombudsmannen har senere innhentet uttalelse fra Oslo Kommune vedrørende deres lovforståelse og praktisering av Sosialtjenesteloven på dette punkt. På bakgrunn av mange ulike organisasjoners engasjement rundt denne problemstilling, ble det i slutten av april 2008 invitert til høring i Oslo Bystyres helse og sosialkomite. Her var blant annet Kirkens Bymisjon, Frelsesarmeen, Sosial Vaktjeneste, ulike sosialkontor og Gatejuristen representert. Gatejuristen rettet en ny henvendelse til Byrådsavdeling velferd og sosiale tjenester i juli 2008 og ba om en redegjørelse for hvilke tiltak kommunen hadde gjennomført eller ville gjennomføre for at kommunen skulle endre praksis og oppfylle sine forpliktelser. Byrådsavdelingen sendte sommeren 2008 ut en presisering av hvordan regelverket om midlertidig bolig skal praktiseres til samtlige bydeler, rusmiddeletaten og legevakten. Som en del av arbeidet med å forbedre tilgjengelighet, innsøking og oversikt over etatens akutt- og beredskaps plasser, ble det fra og med 1. januar 2009 opprettet en egen koordineringsenhet i oppsøkende tjeneste i Rusmiddeletaten. Enheten skal holde oversikt over bruken av plassene, bearbeide statistiske data, ha løpende kommunikasjon med institusjonene og fortløpende informere/oppdatere Sosial vaktjeneste.

2.2 Helse- og rehabiliteringsprosjektene

Gatejuristens helse- og rehabiliteringsprosjekter ble igangsatt i mai 2006, og ble ferdigstilt ved utgangen av 2008. Prosjektene ble finansiert av Stiftelsen Helse og Rehabilitering, og bestod av tre delprosjekter. Formålet med dokumentasjonsprosjektet var å samle inn, systematisere og gjøre tilgjengelig data om rusavhengiges helse- og sosialrettslige situasjon og deres behov for rettshjelp. I pasientrettighetsprosjektet var formålet å nå ut til de hardest belastede rusavhengige med informasjon og veiledning om pasientrettigheter. I starthjelpsprosjektet skulle det etableres, beskrives og publiseres en modell for etablering av lignende tiltak for folk med rusproblemer andre steder enn i Oslo. I år ble dette arbeidet ferdigstilt. Det er utarbeidet egne dokumenter og rapporter om helse- og rehabiliteringsprosjektene. Disse er gjort tilgjengelig i både trykte og elektroniske versjoner, samt at de er omtalt på Gatejuristens internettsider. Se mer om prosjektene i kapittel 4 og kapittel 5.

Gatejuristen i Tromsø startet opp i år som et resultat av starthjelpsprosjektet, og det ble før jul bevilget midler fra Justisdepartementet til oppstart av ytterligere tre nye gatejuristkontorer i Hamar, Kristiansand og Bergen.

2.3 Formidling av kunnskaper om rus og rett. Kompetanseoppbygging.

Gatejuristen har til sammen holdt 9 foredrag i 2009. Slike foredrag bidrar til å gjøre ulike grupper i samfunnet oppmerksom på en del av de problemene rusavhengige opplever i sin hverdag.

Foredrag, deltakelse på seminarer og lignende bidrar også til å synliggjøre Gatejuristen, og til å utvide prosjektets kontaktnettverk.

Gatejuristen har holdt foredrag med informasjon om rettshjelpsprosjektet, for bl.a.

Sivilavdelingen i Justisdepartementet, for brukere av møtestedet Fredensborgveien (et værested for bostedsløse), for ansatte i Uteseksjonen (i samarbeid med Juss-Buss) og for Sprøyterommet.

Gatejuristen har videre holdt foredrag om rett til bolig for brukere av SAFIR (senter for frivillig innsats i rusfeltet) og om taushetsplikt både for ansatte i Oslo kommune ved Pro-senteret og ved

felttiltakene i Tollbugata 3. Ved årskonferansen i Norges Juristforbund deltok Gatejuristen med innlegg om følgende tema: ”Alle vil ha mer rettshjelp ut av hver krone, men hvem skal gi

befolkningen rettshjelp?” I anledning av at Gatejuristen ble tildelt Rettssikkerhetsprisen 2008, var Gatejuristen hedersgjest på Juristforeningens rettssikkerhetskonferanse i slutten av september og

holdt her innlegg med følgende tittel: ”Gatejuristen – dagens fordringer – morgendagens utfordringer.”

Det skal nevnes at vi i inneværende år av kapasitetshensyn har måttet takke nei til mange henvendelser om å holde foredrag i ulike sammenhenger. Vi skulle ønske vi i større grad hadde hatt anledning til å delta i slike sammenhenger, men den lave bemanningen på dagtid medfører at rettshjelpen og administrasjon av kontoret må gis fortrinn.

Gatejuristen sender ut ukentlige nyhetsbrev til de frivillige. Her informeres alle om hva som skjer på dagtid i Gatejuristen, dessuten gis en del praktisk informasjon og tips til fagstoff som bør leses.

Gatejuristen har vært opptatt av å få satt fokus på rettsspørsmål som er særlig aktuelle for folk i vår målgruppe. Vi har et tilbud til studenter som ønsker å skrive om relevante temaer.

I Gatejuristen kan studentene få veiledning om hvor de kan finne relevante rettskilder,

forvaltningspraksis, forskningsrapporter, mv. som er relevante, gir vi også informasjon om dette.

I tillegg kan vi i noen tilfeller formidle kontakt med aktuelle fagpersoner. På våre nettsider legger vi fortløpende ut studentavhandlinger vi har bidratt til eller som for øvrig er relevante for vår

virksomhet. I 2008 har Gatejuristen gitt veiledning til en gruppe studenter på

advokatsekretærstudiet ved privat skolen Utdanningshuset. Disse fikk bistand i forbindelse med en oppgave om fri rettshjelp. Gatejuristens arbeidsmetode og målgruppe hadde en sentral plass i

deres prosjekt. Gatejuristen har videre gitt veiledning til medarbeidere ved studentrettsshjelps-tiltakene JURK og Juss-Buss.

2.4 Dokumentasjon

All rettshjelpen som ytes, det vil si alle klienter og deres saker som Gatejuristen tar i mot, blir

dokumentert og danner grunnlag for vår statistikk. Se mer om dette i kapittel 3 og 4. Gjennom

behandlingen av enkeltsaker avdekker vi mangler, både ved rettsreglene og måten de blir

praktisert på. Denne kunnskapen blir systematisert og skal brukes som grunnlag for vårt og

eventuelt andres rettspolitiske arbeid. Våre viktigste erfaringer er i 2008 publisert i egen rapport

utarbeidet gjennom Helse- og rehabiliteringsprosjektene (HRprosjektene). Se mer utførlig om

dette i kapittel 4.

2.5 Rettspolitikk

I 2008 har vi gitt innspill til utvalget som skal evaluere kontrollmekanismene for politiet og dessuten innspill til Diskrimineringslovutvalget. Gatejuristen har også i 2008 deltatt i arbeidet med den forestående rettshjelpsmeldingen og hatt møte blant annet med Justisdepartementet, Advokatforeningen, samt studentrettshjelpstiltakene i denne anledning.

Gatejuristen har en fast spalte i Kritisk Juss der vi har hatt tre innlegg i 2008 med tittel: "Byen med det store hjertet" (om bortvisning, " Retten til å sove innendørs" (om midlertidig bolig) og "Mer effektiv rusbehandling i Oslo?" (Vedrørende kortere behandlingstid og nedleggelse av private behandlingsplasser).

Gatejuristen deltok høsten 2008 i Norsk institutt for by- og regionforsknings kartlegging av bostedsløse personer i Norge. Dette er den fjerde landsdekkende kartleggingen av bostedsløshet som gjennomføres i Norge.

Det skal nevnes at Gatejuristen av kapasitetshensyn i flere sammenhenger har måttet takke nei til å opptre som egen høringsinstans i inneværende år. Dette gjelder høringsuttalelse for personer som skal ha oppgaver knyttet til mindreårige og høring vedrørende Barnelovutvalgets utredning: "med barnet i fokus - en gjennomgang av barnelovens regler om foreldreansvar, bosted og samvær" (NOU 2008: 9). Gatejuristen hadde heller ikke anledning til å delta som egen høringsinstans om fortsatt drift av Sprøyterommet, men ga innspill til Kirkens Bymisjons uttalelse.

2.6 Samarbeid med andre

Samarbeid med andre er en av de viktigste forutsetningene for å lykkes i det arbeidet vi driver. Vi vil særlig framheve samarbeidet med andre rettshjelpstiltak og andre virksomheter som Kirkens Bymisjon i Oslo, Frivillighetssentralen, andre frivillige organisasjoner, Politiet, Universitetet i Oslo og Oslo kommune.

Uteseksjonen og Oppsøkende tjeneste i Rusmiddeletaten er flinke til å informere eventuelle klienter om tilbudet vårt. Uteseksjonen driver rusforebyggende arbeid blant unge rusavhengige i sentrum. Oppsøkende tjeneste driver oppsøkende arbeid i rusbelastede miljøer og hjem for de som faller utenfor målgruppen til Uteseksjonen. Gatejuristen fikk i perioden fra februar til november anledning til å delta sammen med Oppsøkende tjeneste og deres Gatelangsteam og Akuttteam annenhver torsdag ettermiddag, parallelt med saksmottaket i Rådhusgata. Dette har vært en meget lærerik og nyttig erfaring for våre ansatte og frivillige. Det gjør inntrykk å komme så tett på folk som er ute av stand til å klare seg selv, enten dette skjer i deres egne hjem eller i Oslos gater. Gjennom vårt samarbeid med Oppsøkende Tjeneste blir det også svært tydelig at mange ikke er i stand til selv å ivareta sine juridiske rettigheter. Ved inngangen til 2009 har andre ønsket å hospitere hos Oppsøkende Tjeneste, slik at Gatejuristen har måttet vike plass. Vi håper imidlertid at vi får anledning til å gjenoppta samarbeidet høsten 2009.

Vi vil også fremheve det gode tverrfaglige samarbeidet vi har hatt med ulike tiltak innen Kirkens Bymisjon, slik som blant Møtstedet, H7, Natthjemmet, A-senteret, SAFIR og Batteriet. Gatejuristen har mottatt mange klienter som har fått informasjon om vårt tilbud fra disse virksomhetene. Det samme gjelder også Frelsesarmeen.

Gatejuristen har i løpet av 2008 brukt mye tid og ressurser på å få i stand et samarbeid med et større juridisk firma. Det er ønskelig at advokatfullmektiger kan ha en hospiteringsordning i Gatejuristen, samtidig som Gatejuristen vil kunne få tilført ekstra arbeidskraft og økonomiske midler. Dette vil også gjøre Gatejuristen i stand til å utvide sin åpningstid, samt kunne ta saker som skal behandles i rettssystemet. I denne forbindelse har vi hatt diverse møter med blant annet tilsynsrådet for Advokatvirksomhet, Justisdepartementet og andre impliserte aktører. Vi håper at dette samarbeidet skal kunne komme i gang innen første halvår av 2009.

Gatejuristen har for øvrig hatt en rekke møter med andre rettshjelpstiltak og eksterne samarbeidspartnere.

I høst ble vi invitert til å delta på et halvdagsseminar i regi av Helse- og sosialombudet i Oslo med blant annet deltakere fra Oslo kommune og LAR Øst. Formål var å dele erfaringer og få til et bedre samarbeid i rus-saker i Oslo. I rapporten fra seminaret ble følgende sagt om Gatejuristens lavterskelprofil: "En del brukere får hjelp fra advokater de har i forbindelse med straffesaker. Mange har også hatt en del samarbeid, særlig fordi Gatejuristen oppleves å være "der klienten er". De er tilgjengelige, mens ombudet er fjernere i den forstand at vi benytter større grad av skriftlighet og har "lengre prosesser."

Gatejuristen har dessuten vært i dialog med Kirkens Bymisjons rettshjelpstiltak i Trondheim, "Rett på Gata", med ønske om et tettere fremtidig samarbeid.

2.7 Kommunikasjon og media

Medieoppmerksomhet er viktig for prosjektet, både for å synliggjøre de problemstillingene vi arbeider med, for å skape oppmerksomhet rundt selve prosjektet og for at rettshjelpsarbeidet skal kunne drives videre.

Gatejuristen er blitt omtalt i media om lag 70 ganger i 2008. Gatejuristen har gitt intervjuer og for øvrig medvirket til 22 medieomtaler i 2008, blant annet i fagtidsskrifter, rikspressen og lokalaviser. Gatejuristen har i tillegg blitt nevnt i ulike reportasjer og innlegg mer enn 30 ganger. Det har dessuten vært TV-reportasjer om Gatejuristen på God Morgen Norge, NRK Frokost TV, Dagsrevyen, ESTV, samt lokal TV i Tromsø. Videre har det vært intervjuer med Gatejuristen i Radio Tromsø, NRK P3, NRK P1 og NRK Hedemark og Oppland. Medieomtalen der Gatejuristen er nevnt, uten selv å ha blitt kontaktet på forhånd, har vi ikke en fullstendig oversikt over.

Gatejuristen har fått relativ stor medieoppmerksomhet i 2008, blant annet på grunn av tildelingen av Scheiblers Hederspris, Rettssikkerhetsprisen 2008, samt oppstart av Gatejuristen i Tromsø og muligheter for oppstart andre steder. Vi har vært eksponert i media på en måte som vi mener samlet sett har styrket vårt omdømme både blant brukerne og andre.

2.8 Doktorgradsavhandlingen om Gatejuristen

Doktorgradsstipendiat Camilla Lied har i 2008 videreført sin avhandling om Gatejuristen og har i løpet av dette året blant annet intervjuet 12 klienter, 8 ansatte/tidligere ansatte/folk med mer ansvar, samt 15 frivillige i Gatejuristen. Hun er nå kommet godt i gang med arbeidet med å analysere sin datafangst. Doktorgradsavhandlingen planlegges sluttført i 2010.

KAPITTEL 3. DRIFT OG ORGANISERING

3.1 Virksomhetsplan for 2008

For 2008 hadde vi en tiltaksplan med en rekke punkter som skulle gjennomføres. De fleste av disse ble gjennomført, og på noen viktige områder ble det gjort mer enn det som sto i planen. På noen punkter, var gjennomføringen avhengig av at vi ville få frivillige til å påta seg oppgaven. Da det har vært vanskelig å rekruttere tilstrekkelig med frivillige på dagtid i 2008, har noen av planlagte tiltak ikke blitt iverksatt.

Nedenfor gir vi en kort oversikt over hva vi har gjort i 2008 med utgangspunkt i tiltaksplanen.

Tiltaksplanen bygger på eierorganisasjonens verdier, dvs. at menneskene i byen erfarer respekt, rettferdighet og omsorg. Vår kjernevirksomhet er gratis, oppsøkende rettshjelp til rusavhengige, og vi arbeider for at rettsreglene skal utformes og praktiseres slik at de bidrar til å sikre gode levekår for målgruppen.

Tiltaksplanen for 2008 har følgende hovedområder:

1. Rettshjelp
2. Danne et fagmiljø for frivillig arbeid og nettverk av gatejurister
3. Formidle kunnskaper om rus og rett. Bygge opp kompetanse på dette området
4. Samle dokumentasjon
5. Samarbeid med andre
6. Kommunikasjon og media
7. Drift og organisering
8. Personalpolitikk

Kort oppsummert mener vi å ha oppnådd følgende:

Rettshjelp er Gatejuristens kjernevirksomhet og vårt hovedfokus. Vi avviklet 61 saksmottak i 2008, i tillegg til hver torsdag i Rådhusgata, på hybelhus, på væresteder og institusjoner for folk i målgruppen. Vi gikk oppsøkende mer enn 55 ganger.

Det var et siktemål å øke antall frivillige i løpet av 2008 med ca 10 prosent, dette ble gjennomført. Omlag 30 frivillige har vært engasjert som saksbehandlere.

Omlag 20 frivillige har hatt andre oppgaver, slik som kvalitetssikring av rettshjelsarbeidet, rettspolitisk arbeid, og andre administrative og praktiske oppgaver. Kontoret har vært åpent for henvendelser på dagtid alle virkedager i 2008.

Vi har arbeidet rettspolitisk ved at vi gjennom vårt arbeid avdekker mangler ved rettssystemet. Gjennom HRprosjektet om dokumentasjon har vi systematisert våre funn på viktige områder. Gatejuristen har også bidratt til den rettspolitiske debatt blant annet gjennom fast spalte i Kritisk Juss og gjennom innlegg i ulike sammenhenger. Videre har Gatejuristen også i 2008 gitt innspill til Stortingsmeldingen om fri rettshjelp.

Gatejuristen har dessuten også i 2008 hatt et særlig fokus på problemstillinger i forhold til rett til akutt overnatting/midlertidig bolig. Se nærmere om dette under kapittel 2.5.

Vi har videreutviklet systemene knyttet til kvalitet og fått en mer effektiv drift, bl.a. gjennom bruk av klientbehandlingssystemet Advisor.

Høsten 2008 overtok TeleComputing driften av IKT- tjenestene for Gatejuristen. Gatejuristen har siden oppstart hatt en målsetning om økt effektivitet i saksbehandlingen. Dette fordret en dataløsning som kunne gi frivillige mulighet til å drive saksbehandling fra andre steder enn våre lokaler. Behovet for en annen dataløsning enn den som kunne tilbys gjennom den interne IKT-avdeling, ble desto mer fremtredende da det ble klart at det ville lette oppstart av gatejuristkontorer andre steder dersom disse kontorene kunne være tilknyttet samme løsning som Gatejuristen i Oslo. IKT- løsningene etter overgangen til ny leverandør har fungert tilfredsstillende og enkelte frivillige som deltar i en testgruppe er gitt tilgang til hjemmekontorløsningen gjennom en RSA- brikke. Dataløsningen vil kunne danne grunnlag for et elektronisk arkiv kombinert med saksbehandlingssystemet Advisor og lette uttak av statistikk.

3.2 Organisering

Fra 2008 er Gatejuristen blitt et fast tiltak i Stiftelsen Kirkens Bymisjon Oslo (SKBO). Før dette har Gatejuristen vært organisert som et prosjekt og eid av Kirkens Bymisjon og Fransiskushjelpen.

Cathrine Moksness er leder av Gatejuristen og har øverste ansvar for den daglige driften.

Et organisasjonskart følger som vedlegg 2 til årsrapporten.

3.3 Nedlagt arbeid i 2008

Det er lagt ned totalt i underkant av ca. 7 årsverk, i Gatejuristen i løpet av 2008. De ansattes arbeidstid utgjorde i vel 5 årsverk og de frivillige vel 2 årsverk. Også de ansatte i Gatejuristen har arbeidet frivillig. Det totale antall nedlagte timer innebærer en liten nedgang fra 2007 og skyldes både færre frivillighetstimer (se forklaring under kapittel 2.1) og færre ansatte timer.

Timeregistreringssystemene bygger på selvrappotering fra den enkelte. Flere av de frivillige som faktisk har bidratt på ulike måter i Gatejuristen, har ikke registrert timer, og erfaringsmessig er det også en del som ikke registrerer alt arbeid de nedlegger. Dette skyldes blant annet at mange frivillige arbeider med sine saker andre steder enn i Gatejuristens lokaler og derfor ikke husker på å registrere dette. Det reelle antallet timer som er nedlagt, må derfor antas å være noe høyere enn de rapporterte tallene tilsier.

3.4 Frivilliges og ansattes arbeidsinnsats

Gatejuristen har i 2008 hatt vel 5 årsverk, hvor tre av disse stillingene er faste. I løpet av året har det vært en mannlig medarbeider og resten kvinner. I Gatejuristens rettshjelpsvirksomhet er det tre ansatte, og i år har vi i tillegg hatt ett ½ årsverk med et midlertidig engasjement. Det har vært 1 ½ årsverk i Gatejuristens helse- og rehabiliteringsprosjektene.

I perioder har Gatejuristen også nytt godt av arbeidskraften fra personer som lønnes av andre. I løpet av 2008 har to personer (én kvinne og én mann) vært tilknyttet i Gatejuristen gjennom tiltaksmidler hos NAV.

Antallet frivillige har gjennom året vært relativt stabilt på ca.50 frivillige, hvorav ca.30 er saksbehandlere. De frivillige må regnes som Gatejuristens aller viktigste bidragsytere, både når det gjelder engasjement, kompetanse og økonomisk verdi av arbeidet. Dersom man legger satsene for fri rettshjelp til grunn utgjør det frivillige arbeidet en verdi på omlag 2,9 millioner kroner.

3.5 Nærmere om arbeidets art

De rollene og arbeidsoppgavene de frivillige har hatt, har vært tilpasset deres kompetanse og interesseområder. Gatejuristen har lagt vekt på å legge til rette for frivillig arbeid i Gatejuristen, enten man er arbeidssøkende etter fullførte studier, eller i tillegg til en redusert stilling, mens man er i fødselspermisjon, etter at man har gått av med pensjon osv.

Det har vært om lag 30 saksbehandlere som har hatt ansvar for klientsaker, og de fleste av disse har i gjennomsnitt arbeidet noen timer per uke. Omlag 20 frivillige har hatt administrative oppgaver, blant annet har flere frivillige har ansvar for å kvalitetssikre sakene som er til behandling. Andre har hatt merkantile funksjoner, utredningsarbeid og typiske stabs-/lederfunksjoner. Noen frivillige har i perioder arbeidet på dagtid. Omtrent like mange kvinner som menn har arbeidet frivillig på dagtid og/eller som saksbehandlere.

Det har ikke vært mulig å måle nøyaktig hvor mye tid som har gått med til henholdsvis rettshjelpsarbeid, oppsøkende virksomhet, administrativt arbeid, helse- og rehabiliteringsprosjektene, formidlingsarbeid og rettspolitikk.

Også i løpet av 2008 har relativt mye tid gått med til administrasjon. Det er mange årsaker til dette. Finansieringen av Gatejuristen er et spleiselag mellom det offentlige og det private. Gatejuristen har ingen fast finansiering, og det legges ned betydelig tid og ressurser for å skaffe midler til Gatejuristen. Videre er det krevende å administrere et så stort antall frivillige medarbeidere som Gatejuristen har, blant annet i forhold til rekruttering, opplæring, oppfølging, planlegging av vaktturnus og til å sikre god informasjon i organisasjonen. Selv om de frivillige stiller seg gratis til disposisjon, går en god del ressurser med for å få benyttet disse personenes innsatsvilje. Gatejuristen har i 2008 dessuten arbeidet med å legge tilrette for hjemmekontorløsning, slik at de frivillige skal kunne slippe alltid å måtte komme til våre kontorer i Rådhusgata for å arbeide med saken. Dette er nå på plass. Etter hvert som rutineene går seg til og vi i fullt monn kan utnytte vårt nye elektronisk saksbehandlings- og arkivsystem, vil dette utvilsomt effektivisere driften betydelig. Dersom prosjektet får en mer forutsigbar økonomisk situasjon, vil dette også redusere behovet for å bruke så mye tid på administrasjon.

Arbeidet med rettshjelp/opsøkende virksomhet, dokumentasjon og rettspolitikk, samt administrasjon antas å omfatte omtrent like mye av arbeidstida.

Når det gjelder helse- og rehabiliteringsprosjektene, har prosjektleder og prosjektmedarbeidere lagt ned 1 ½ årsverk i løpet av 2008. I tillegg har ansatte og frivillige bidratt til prosjektene i betydelig grad.

3.6 Rekruttering og opplæring av frivillige

I 2008 har Gatejuristen hatt et ønske å om øke antall frivillige noe. Dette har vi lyktes med, det samlede antall frivillige er ca fem prosent høyere enn i 2007. Vi har særlig hatt ønske om å få flere frivillige på dagtid. Dette fordi en del av våre klienter har spørsmål og problemer som krever umiddelbar oppfølging og dessuten kan frivillige bistå blant annet i forhold til foredragsvirksomhet og ulike administrative oppgaver. Det er særlig for frivillige som nettopp er ferdig med jusstudiet, eller som er mellom to arbeidsforhold, eller av andre grunner for tiden ikke er i jobb, det kan egne seg godt for å arbeide i Gatejuristen på dagtid. Det har vist seg vanskelig å få flere frivillige på dagtid. Gatejuristen har merket at arbeidsmarkedet for jurister stadig har bedret seg, slik at tilgangen på frivillige på dagtid har vært avtagende i forhold til året før. I løpet av 2008 har vi hatt fire jus-studenter på slutten av studiet som har arbeidet i Gatejuristen på dagtid. De har gjerne arbeidet én dag i uken, tilpasset forelesninger og studieprogresjon for øvrig. Dette har vært til stor nytte for Gatejuristen og vi tror også en meget nyttig erfaring for studentene.

Gatejuristen stiller forholdsvis strenge krav til hvem som kan arbeide som frivillig, og det er lagt stor vekt på at hver enkelt skal gjennom en opplæring for å kunne bli saksbehandler hos oss. Dette er av avgjørende betydning for at kvaliteten på den rettshjelpen som gis skal holde høy nok standard. Kravene til kvalitet i det arbeidet som utføres er høye, og det er satt i verk tiltak for å sikre kvaliteten ytterligere i løpet av 2009.

Inntak av frivillige i Gatejuristen er en del av vårt kvalitetssikringsarbeid og kan sammenlignes med en ordinær ansettelsesprosess.

Alle som ønsker å arbeide for Gatejuristen må fylle ut et kartleggings skjema. Personer som ønsker å jobbe som saksbehandlere må også sende inn CV og vitnemål/karakterutskrift. Deretter blir vedkommende innkalt til et intervju. Intervjuet varer som regel omlag én time og har til formål å kartlegge hvorvidt vedkommende har de egenskaper og den motivasjon som kreves for å jobbe for Gatejuristen. Etter intervjuet foretas en relativt grundig referansesjekk.

Før første saksmottak får nye frivillige en innføring i saksbehandlingsrutiner, hvilke kvalitetskrav vi stiller, bruk av datasystemer, timelisteføring, hvordan man driver oppsøkende rettshjelpsarbeid og annet som er nødvendig for å arbeide i Gatejuristen. På de første klientmottakene vil den nye medarbeideren være sammen med en erfaren saksbehandler, og selve saksbehandlingen skjer også i samarbeid med mer erfarne medarbeidere. Etter hvert som den frivillige opparbeider seg tilstrekkelig erfaring med klientsamtaler og saksbehandling, får vedkommende selvstendig ansvar som saksbehandler. Selv om den frivillige har gjennomgått opplæring og har blitt saksbehandler i Gatejuristen, skal det juridiske arbeidet kvalitetssikres av daglig leder eller av en de fast ansatte i Gatejuristen.

En viktig del av opplæringen til de frivillige er å delta i det oppsøkende arbeidet, se nærmere om dette under punkt 2.6.

Gatejuristen har også behov for frivillige, med annen erfaringsbakgrunn enn juridisk, som kan bistå oss med innkjøp, matlaging, opprydding, kopiering av dokumenter og i forhold til andre merkantile funksjoner. Gatejuristen har i 2008 fått uvurderlig hjelp av tre frivillige som har bistått oss deler av året med disse oppgavene.

3.7 Faglig utvikling/ kompetanseheving hos ansatte/ sosiale tiltak

I 2008 har de ansatte i Gatejuristen i svært liten grad deltatt på eksterne kurs og seminarer. Dette skyldes delvis at den lave bemanningen på dagtid ikke har tillatt slik deltagelse, delvis at vår finansielle situasjon har vært noe usikker. I forbindelse med innføring av nytt regnskapsprogram har to av de ansatte vært på kurs i henholdsvis Compello og Analyse. Én ansatt deltok på dagsseminar om ruspolitikk i mai måned.

Også i 2008 har Gatejuristen vært så heldig å kunne få disponere Homlungen fyr – ytterst på Hvaler – en helg i slutten av august. For tredje år på rad arrangerte Gatejuristen internseminar for de ansatte og for frivillige med særlige oppgaver i Gatejuristen. Et gjennomgangstema var tanker, visjoner og ideer rundt Gatejuristens utvikling og fremtid. Mange nyttige diskusjoner, forslag og tilbakemeldinger ble tatt med herfra inn i det videre arbeidet i Gatejuristen. En særlig takk rettes til professor Kristian Andenæs for deltagelse og for, som alltid, kloke og nyttige innspill.

Leder av Gatejuristen, Cathrine Moksness, mottok Scheiblers hederspris i 2007. Selve utdelingen forgikk i Gatejuristens lokaler 17. januar 2008 – på dagen tre år etter at Gatejuristen åpnet sine dører. Dette var en stor begivenhet både for de ansatte og frivillige i Gatejuristen. Representanter fra Scheibler legat, ulike støttespillere og bidragsyttere, frivillige, ansatte og andre med tilknytning til Gatejuristen – til sammen nærmere et hundre personer deltok under prisutddelingen. Cathrine Moksness mottok kr 100.000,- personlig og kr 400.000,- til selvvalgt prosjekt i Gatejuristen. Prosjektarbeidet er foreløpig utsatt til høsten 2010.

Det har vært arrangert sommer- og juleavslutning for de frivillige og de frivillige fikk dessuten tilbud om å delta på julekonsert i Jakob-kirken

De ansatte i Gatejuristen avla Gatejuristen i Tromsø et todagers besøk i begynnelsen av desember måned. Tiden her ble blant annet brukt til utveksling av erfaringer så langt og dessuten drøfting av hvordan det videre samarbeidet mellom de to tiltakene kan fungere best mulig.

3.8 Sykefravær og IA, kvalitetssikringssystemer.

Sykefraværet i Gatejuristen var i følge Kirkens Bymisjons statistikk, totalt 12 dager på grunn av egen sykdom. Dette tilsier at det totale sykefravær er særdeles lavt – 0,1 prosent. Det har ikke vært behov for særskilte IA-tiltak hos Gatejuristen i 2008. Gatejuristen er imidlertid oppmerksom på problemstillinger som kan oppstå i forhold til å inkludere flere i arbeidslivet, og tar sikte på å tilrettelegge for den enkelte i den grad det er behov for det. Gatejuristen hadde i deler av 2008 to jurister i deltidsstillinger gjennom tiltaksmidler i NAV.

Gatejuristen har frem til endelig startshjelpsveileder forelå i desember 2008, hatt lenker fra SKBOs kvalitetssikringssystem Kolibri til oppdaterte dokumenter som omhandler interne rutiner beskrevet i starthjelpsveilederen. Siste halvdel av høsten 2008 ble arbeidet med et tilpasset helse-, miljø- og sikkerhetssystem påbegynt. Arbeidet med et kvalitetssikringssystem som omfatter retthjelpen og driften av Gatejuristen er ønsket videreutviklet i 2009.

3.9 Saksmottak

I 2008 har Gatejuristen hatt saksmottak på torsdager fra kl. 17.00 til kl. 19.00. Av hensyn til våre travle frivillige, som ofte kommer rett fra sine vanlige jobber for å ta i mot saker hos oss, serverer vi dem et varmt måltid før arbeidet tar til. På torsdagsvaktene var det vanligvis mellom 5 og 10

frivillige jurister til stede, og vi har vært tiltrekkelig bemannet til å ta imot alle som har kommet med nye saker. Utenom saksmottak har de ansatte og frivillige som har vært her på dagtid tatt imot nye saker, særlig hastesaker, i den grad det har vært kapasitet til det. De vi ikke har kunnet ta imot i vanlig kontortid, har blitt bedt om å komme tilbake ved neste saksmottak, eventuelt har de blitt tilbudt å bli ringt opp, dersom de heller har ønsket dette.

To av de faste ansatte er alltid til stede som fagansvarlige ved saksmottak. Saker som er kommet inn i løpet av den siste uka, og saker der klienten ønsker å bli ringt opp, blir fordelt på saksbehandlere. Det legges videre opp til at medarbeiderne i løpet av saksmottaket skal ha mulighet til å diskutere sakene sine med fagansvarlig og andre frivillige medarbeidere, og at de som ikke er ansvarlig for å ta imot nye saker skal ha mulighet til å skrive brev og lignende.

Klientmottak skjer på lukkede kontorer, og det er to saksbehandlere til stede under en klientsamtale. Dette har for det første som formål å sikre kvaliteten i samtalen, ved at to jurister kan komme med innspill til de juridiske spørsmålene saken reiser. Det sikrer også en bedre opplæring for nye frivillige, ved at de får ta del i hvordan erfarne saksbehandlere hos oss arbeider. I tillegg er det med på å sikre kontinuitet. I tilfelle saken senere må overføres til en ny saksbehandler, har man allerede en person som har møtt klienten og kjenner saksforholdet. Det at man er to til stede er også med på å bidra til økt sikkerhet for de frivillige. Så langt har vi ikke hatt episoder der de frivilliges sikkerhet har vært truet under klientsamtaler, men det er viktig for oss at rutiner i forhold til sikkerhet følges i tilfelle dette skulle skje.

Våre lokaler i Rådhusgata 9 er delt på to etasjer, slik at klientmottak skjer i første etasje, parallelt med at de som ikke har klientsamtaler sitter i andre etasje og arbeider med saker de har fått inn fra før. Etter endt saksmottak, gjennomgår vi de sakene som er kommet inn i plenum, se mer om dette under punkt 3.6.

3.10 Oppsøkende virksomhet

Formålet med den oppsøkende virksomheten er å nå de personene som av en eller annen grunn ikke selv tar kontakt med hjelpeapparatet for å få dekket sine bistandsbehov. Vår erfaring er at oppsøkende virksomhet er av stor betydning for at våre klienter skal få den rettshjelpen de har krav på. Av denne grunn har Gatejuristen innført en egen oppsøkende turnus der de frivillige hver 10. uke deltar i oppsøkende virksomhet. Dette kommer i tillegg til den ordinære saksbehandlerturnusen.

Gatejuristen har drevet oppsøkende virksomhet på flere måter i løpet av 2008. Dette blir vanligvis gjort ved at to eller tre personer fra Gatejuristen er ute i gatene i sentrum enten med sykkel eller til fots, og snakker med personer i målgruppa. I disse samtaler informerer vi først og fremst om hva Gatejuristen er og hva vi kan bistå med, for eksempel informerer vi om typiske rettsspørsmål som vi kan bistå med å få løst. Vi deler også ut løpesedler eller visittkort med adresse, telefonnummer og tidspunkter for saksmottak. I tillegg bruker vi Gatejuristens Christiania-sykkel for å synliggjøre tiltaket, særlig i sommerhalvåret. Som regel skjer det oppsøkende arbeidet dagen før eller samme dag som vi har saksmottak.

Vår erfaring viser at oppsøkende virksomhet er av stor betydning for rettshjelpsarbeidet. Ved å gå gatelangs får vi nærkontakt med folk i målgruppa, oppdatert kjennskap til hvor de for tiden befinner seg og mulighet til å observere hvordan de blir behandlet i det offentlige rom.

Like fullt vet vi at mange i målgruppa ikke befinner seg i sentrumskjernen og heller ikke har tilhold på væresteder eller hybelhus. Mange med tunge rusproblemer holder seg stort sett for seg selv, uten å delta i noe såkalt rusmiljø. Denne gruppa er vanskelig å nå, også gjennom oppsøkende virksomhet. I Gatejuristen forsøker vi stadig å prøve ut forskjellige måter å arbeide oppsøkende på, for å nå ulike grupper av personer med rusproblemer. Ved kontinuerlig å arbeide oppsøkende, skaper vi blest om Gatejuristen. Vi ser at informasjon om vår virksomhet og vårt arbeid sprer seg, både blant folk med rusproblemer, blant deres venner og pårørende og i befolkningen generelt.

Det er vanskelig å måle effekten av oppsøkende virksomhet. Det er ikke slik at folk alltid kommer til kontoret samme dag som vi har vært ute og informert. Vi ser imidlertid at mange av dem vi treffer ute på gata, kommer til vårt kontor for å få hjelp en tid etter at vi har snakket med dem. Vi vet også at i noen tilfeller vil vår samtale på gata gi tilstrekkelig veiledning til at de selv kan løse sine juridiske problemer. Samtaler der det er gitt enkel veiledning blir ikke alltid registrert i våre statistikker, og det er derfor en underrapportering i forhold til antall saker vi faktisk behandler.

Våren 2008 gjennomførte Gatejuristen saksmottak ved Rusmiddeletatens hybelhus i Oslo, Ila hybelhus, Marcus Thranes hus og Dalsbergstien hybelhus. Gatejuristen hadde dessuten saksmottak ved Bymisjonens virksomheter H7, ved aktivitetshuset Prindsen og ved Bymisjonssenteret i Lillestrøm. Høsten 2008 har vi i en periode over fem uker hatt saksmottak ved Ila hybelhus på dagtid. Formålet med dette var å forsøke å nå ut til personer som oppholder seg lite i sentrum, og derfor ikke oppsøker oss på kontoret.

3.11 Utvikling av rutiner

Etter snart fire års drift er en rekke rutiner, kvalitetssikkerhetssystemer og prosedyrer godt innarbeidet i Gatejuristen, både blant de ansatte og de mange frivillige. Vi må likevel ha et stadig fokus på tiltak som ytterligere kan effektivisere driften og enda større grad kan kvalitetssikre rettshjelpsvirksomheten.

I 2007 gjennomførte vi et system der alle nye saker rutinemessig blir gjennomgått i plenum etter endt saksmottak. Den enkelte saksbehandler kan her drøfte de aktuelle juridiske problemstillinger i saken og få innspill fra de øvrige juristene som er til stede. Denne rutinen er fulgt i hele 2008 og er et system både de ansatte og frivillige er godt fornøyd med.

Det er en stadig utfordring for de ansatte i Gatejuristen å sikre informasjonsflyten til de mange frivillige. For å bidra til dette har vi i løpet av 2008 innført den rutine at vi før saksmottaket på torsdagene, informerer de frivillige om aktuelle juridiske problemstillinger, begivenheter i Gatejuristen i nærmeste fremtid, samt oppgaver og gjøremål i tiden fremover.

I løpet av våren 2008 fikk vi ny dataløsning i Gatejuristen og de frivillige kan nå drive saksbehandling fra andre steder enn våre lokaler. Dette innebærer en betydelig forbedret effektivitet i saksbehandlingen. Vi har også et godt håp om at denne dataløsningen samlet sett også vil kunne gi bedre effektivitet for det fremtidige nettverket av Gatejurister. Det vil blant annet lette oppstart dersom andre kan nyte godt av vår løsning.

Saksbehandlersystemet Advisor fungerer svært godt, dette skaper god oversikt og er lett tilgjengelig for de frivillige.

KAPITTEL 4. HELSE- OG REHABILITERINGSPROSJEKTENE

Stiftelsen Helse og Rehabilitering har gitt støtte til tre prosjekter i Gatejuristen; dokumentasjonsprosjektet, pasientrettighetsprosjektet og starthjelpsprosjektet, fra medio mai 2006 og frem til utgangen av 2008. Prosjektene har hatt som formål å bidra til økt velferd for folk med rusproblemer. Det er utarbeidet egne rapporter og dokumenter for prosjektene som er gjort tilgjengelig i trykte og elektroniske versjoner. Alle dokumentene er gjort tilgjengelig og tatt i bruk av gatejuristnettverket. HRprosjektene hadde eget budsjett og regnskap, se kapittel 6 og vedlegg 3.

I HRprosjektene har det vært ansatt en prosjektleder i ett årsverk og i tillegg to prosjektmedarbeidere i midlertidige engasjementer på til sammen vel et ½ årsverk i 2008. I tillegg har prosjektene blitt tilført betydelig innsats fra både ansatte og frivillige Gatejuristen.

Justis- og Politidepartementet har styrket Gatejuristens starthjelpsprosjekt ved å gi bevilgninger til dette arbeidet i Oslo, samt å gi midler til oppstart i fire nye byer. Dette var med på å sikre og styrke en gjennomføring av vårt starthjelpsarbeid og en videreføring.

4.1 Starthjelpsprosjektet

Starthjelpsprosjektet hadde som formål å hjelpe andre som ønsket å starte opp liknende virksomhet som Gatejuristen, gjennom å gi veiledning for andre om hvordan gratis oppsøkende rettshjelpsaktivitet med frivillige jurister etableres, organiseres og drives. Prosjektet skulle både vise hva man må eller bør gjøre og hvilke fallgruver som finnes. Målet var å være en fødselshjelper ved å overføre de erfaringene som er gjort i Gatejuristen til andre.

I år har vi sluttført starthjelpsveilederen og medarbeiderhåndboken. Dokumentene er på godt over 200 sider. Det er dokumenter som gir veiledning for andre som ønsker å starte opp, som vil effektivere og forenkler oppstart av virksomhet etter Gatejuristens modell. Starthjelpsveilederen har også vært ut på høring til andre lavterskel rettshjelpstiltak i Norge og til vårt søstertiltak i København, hvor vi fikk tilbakemeldinger som ble innarbeidet i den endelige versjonen av veilederen. Særlig viktig var tilbakemeldingene fra Tromsø, siden veilederen ble benyttet under selve oppstart. Det har blitt holdt et seminar for ansatte og noen utvalgte frivillige på Homlungen fyr, hvor formålet var å få tilbakemeldinger på medarbeiderhåndboken.

Det har blitt avholdt møter i Hamar, Stavanger, Bergen, Kristiansand og Halden med sikte på oppstart, og i forbindelse med selve oppstarten i Tromsø. I tillegg har vi hatt besøk fra både Stockholm, Göteborg og en engelsk organisasjon som ønsket informasjon om vårt starthjelpsprosjekt. I forbindelse med oppstart har Gatejuristen bistått de som ønsker å starte opp med ulikt arbeid som strekker seg fra før oppstart som møtevirksomhet med politisk ledelse i kommunene og organisasjoner om mulig eierskap og finansiering, Justisdepartementet ved statsrådssekretæren om statlig finansiering, mulige samarbeidspartnere i kommunene, søknader, utlysning og ansettelsen til å bistå leder av Gatejuristen i Tromsø etter oppstart ved behov, og lagt til rette for og tatt i mot hospitering av leder og medarbeider ved gatejuristkontoret i Tromsø.

Bergen, Kristiansand og Hamar søkte og fikk på slutten av året bevilgninger midler fra Justis- og Politidepartementet til oppstart av Gatejurister, og prosessen med selve oppstarten ble satt i gang før jul.

Arbeidet med å opprette et nettverk av gatejurister ble påbegynt, og er under utvikling. Et nettverk har allerede, og vil i fremtiden ha en betydelig effekt, spesielt ved at vi sammen vil stå sterkere og bli bedre. I den sammenheng er det blitt holdt møter med søsterprosjektene i København, Gadejuristen, og i Trondheim, Rett på gata.

4.2 Pasientrettighetsprosjektet – formidling av kunnskaper om rus og rett

Bakgrunnen for pasientrettighetsprosjektet var å bidra til at reglene om pasientrettigheter i langt større grad kommer folk med rusproblemer til gode, gjennom å gi god informasjon om de mest sentrale rettighetene.

I år ble det arbeidet med å ferdigstille informasjonsbrosjyrer, informasjonskort, foredrag og en håndbok om sentrale helse- og sosialrettigheter. Til sammen har dette materialet et omfang på ca 300 sider.

Håndboka ble ferdigstilt. Den gir en innføring og oversikt over ulike pasientrettigheter, samtidig som den viser videre til de rettskildene som gjelder. Håndboka gir frivillige og ansatte i Gatejuristen veiledning, og var i utgangspunktet bare tenkt å bruke internt i gatejuristnettet. I fremtiden skal den også bli gjort tilgjengelig for andre som arbeider i forhold til Gatejuristens målgruppe.

En foredragspakke ble ferdigstilt og inneholder korte foredrag rettet mot personer i målgruppa, lange foredrag rettet mot ansatte i helse- og sosialtjenesten, samt en veiledning til de medarbeiderne som skal holde foredragene.

Alle informasjonsbrosjyrene ble i år samlet i en brosjyre og distribuert til offentlige og private instanser som jobber med vår målgruppe i Oslo, i tillegg til at vi deler de ut ved oppsøkende virksomhet. Informasjonsbrosjyrene gir folk med rusproblemer kortfattet oversiktsinformasjon om de ulike rettighetene og hvordan de kan gå fram for å få oppfylt rettighetene sine. De tar for seg ulike pasientrettigheter som retten til individuell plan, legemiddelassistert rehabilitering, helse- og omsorgstjenester i hjemmet, bolig/bosted, tannhelse, informasjon og medvirkning, samt helse- og sosiale rettigheter for irregulære personer.

Det ble holdt et foredrag om rett til bolig for brukere av SAFIR (senter for frivillig innsats i rusfeltet).

Gatejuristen har en fast spalte i Kritisk Juss der vi har hatt tre artikler i 2008, hvor to har falt inn under pasientrettighetsprosjektet med tittel: Retten til å sove innendørs” (om midlertidig bolig) og ”Mer effektiv rusbehandling i Oslo?” (Vedrørende kortere behandlingstid og nedleggelse av private behandlingsplasser).

Gatejuristen rettet en henvendelse til Sivilombudsmannen vedrørende Oslo kommunes forståelse og praktisering av regelverket knyttet til akutt overnatting/midlertidig bolig. Se mer om dette i kapittel 2.1 siste avsnitt.

4.3 Dokumentasjonsprosjektet

Formålet med dokumentasjonsprosjektet har vært å samle inn, systematisere og gjøre tilgjengelig informasjon om folk med rusproblemer sine helse- og sosialrettslige situasjon. Dette er gjort ved å kartlegge hvordan rettsreglene og praktiseringen av rettsreglene virker i praksis, samt å få undersøkt i hvor stor grad klientene har behov for å få rettshjelp av gatejuristen.

I år ble dokumentasjonsrapporten skrevet. Den er på vel 120 sider, og omhandler erfaringer fra sakene Gatejuristen behandlet fra oppstarten i januar 2005 og ut året 2007. Rapporten er basert på saker som gjelder individuell plan, helsehjelp, medvirkning, samtykke, informasjon og journalinnsyn, avrusning, LAR, helse- og omsorgstjenester i hjemmet, rett til bolig, tannhelse og økonomisk sosialhjelp.

Den beskriver de rettslige problemene våre klienter opplever, og om behovet for endringer i regelverk og praksis. Analysene og vurderingene i rapporten har åpnet opp for at beslutningstagere får et bedre grunnlag når de skal vedta løsninger på utfordringer for folk med rusproblemer. Rapporten gir et viktig grunnlag for Gatejuristens rettspolitiske arbeid. Et fellestrekk ved våre funn i rapporten er at verken regelverket eller praktiseringen er spesielt tilpasset vår målgruppe.

Håpet er at dokumentasjonsrapporten vil føre til økt fokus på folk med rusproblemers rettshjelpsbehov, forbedring av lovgivningen og praktiseringen av den, slik at vi får bedre rettsikkerhet til folk med rusproblemer. Gatejuristen ønsker et rettssystem som bidrar til å sikre at våre klienter får gode levevilkår. Rettsreglene må bli utformet og praktisert på en måte som sikrer dette.

KAPITTEL 5. OPPSUMMERING OG UTFORDRINGER

Gatejuristen er stolt over å ha blitt tildelt Rettssikkerhetsprisen 2008. Vi er meget glade for at vårt rettshjelpsarbeid for folk med rusproblemer har blitt lagt merke til og verdsatt. Samtidig er vi oss meget bevisst at vi også i tiden som kommer må fortsette å ha hovedfokus på at den rettshjelpen vi yter, skal være av god kvalitet. Dette innebærer blant annet at rettshjelpen skal være tilpasset klientens behov, rettshjelpen skal fullføres i den grad det er mulig, rettshjelpen skal gis så raskt som mulig og den skal holde et godt faglig nivå. Det har derfor vært og skal fortsatt være et særlig satsingsområde å iverksette og gjennomføre tiltak som sikrer kvaliteten på den rettshjelpen vi gir.

Gatejuristen ønsker i 2009 å arbeide oppsøkende i enda større grad enn før. Vi ønsker å være mer på gata, på hybelhus og på væresteder. Gatejuristens utfordring er dessuten i større grad å nå rusavhengige med ikke-vestlig bakgrunn og de yngste personene i vår målgruppe.

Vi ønsker i tiden fremover å ha fokus på tiltak som kan øke vår tilgjengelighet for klientene. Vi ønsker å øke bemanningen på dagtid, slik at vi har anledning til å utvide åpningstiden. Vi vil fortsette å forsøke å rekruttere frivillige til å arbeide på dagtid, men dette har vist seg vanskelig i dagens arbeidsmarked. Vi håper å kunne øke den faste bemanningen i nær fremtid, dette forutsetter imidlertid at den finansielle situasjon i 2009 tillater dette. Vi vil dessuten fortsette arbeidet med sikte på et fremtidig samarbeid med et større advokatfirma, med tanke på å få til en hospiteringsordning for deres advokatfullmektiger. Dette vil også bidra til at større tilgjengelighet for våre klienter og dessuten sette Gatejuristen i stand til å føre saker for retten.

Våre frivillige er Gatejuristens viktigste ressurs. Gatejuristen har til nå vært meget privilegert ved at vi har brukt minimalt med tid og ressurser i forhold til rekruttering av frivillige. Det er en jevn tilstrømming av jurister og advokater som ønsker å gjøre en innsats i Gatejuristen. Likeledes nyter Gatejuristen godt av de frivilliges stabilitet og vedvarende engasjement. Heller ikke på dette området kan Gatejuristen ta for gitt at denne situasjon vil fortsette. Det byr på spesielle utfordringer å drive en virksomhet basert på stort innslag av frivillige. Det krever et godt administrativt apparat og gode rutiner for oppfølging både av den enkelte frivillige og av sakene. Vi har en vedvarende utfordring i å skape et arbeidsmiljø preget av kompetanse, trivsel, trygghet og effektivitet – et sted der både ansatte og frivillige ønsker å være.

Gatejuristen går inn i et nytt, spennende år. Gatejuristen i Tromsø startet opp med forprosjektet 1. april og tok i mot sin første klient 2. oktober 2008. Dette har gått over all forventning og Gatejuristen i Oslo ser frem til det videre samarbeidet. Oppstart av gatejuristkontorer i Bergen, Kristiansand og Hamar kan være nær forstående og vi vil bistå disse kontorene i den grad det er mulig for oss og de har behov for dette. Vi vil også arbeide for å få til en felles erfaringsdatabase som de ulike kontorene kan benytte og fortsette arbeidet med å videreutvikle Gatejuristens nettverk.

Finansiering av Gatejuristen tar mye tid og ressurser. Det ligger i sakens natur at et gratis rettshjelpstilbud alltid vil måtte arbeide aktivt for å sikre sin fortsatte eksistens. Samtidig er det også klart at arbeidet med å sørge for finansiering går ut over tiltakets rettshjelpskapasitet, og da særlig kapasiteten på dagtid. Usikkerhet med hensyn til finansiering, medfører at Gatejuristens

bemanning alltid må reduseres til et minimum ved inngang til et nytt år. Dette får konsekvenser i forhold til rettshjelpen vi er i stand til å yte og til planlegging og gjennomføring av ønskede aktiviteter, dessuten vanskeliggjør dette budsjettarbeidet. (se neste kapittel). Gatejuristen bruker dessuten mye tid og ressurser i forhold til regnskapsføring og økonomisk rapportering. Regnskapene har frem til nå ikke fungerer tilfredsstillende, og dagens løsning gir ikke god nok oversikt og kontroll. Vi hadde gjerne sett at denne tiden vi bruker på regnskap heller hadde vært benyttet til rettshjelpsarbeid og håper at vi fra 2009 får ekstern bistand til å ivareta disse oppgavene.

KAPITTEL 6. KORT OM BUDSJETT OG REGNSKAP

Også i 2008 var det en viss usikkerhet med hensyn til budsjetteringen, særlig i forhold til finansieringen, som ikke var avklart ved starten av året. Selv om Gatejuristen i 2008 var et fast tiltak under Stiftelsen Kirkens Bymisjon Oslo, ble det også i 2008 forutsatt at Gatejuristen skulle fullfinansieres utenfra, og denne forutsetningen ble innfridd også i 2008.

Stiftelsen Kirkens Bymisjon Oslo (SKBO) er regnskapsansvarlig for Gatejuristen og regnskapstallene er hentet herfra. Tallene i budsjett delen er hentet fra Gatejuristens søknad til Justisdepartementet.

Budsjett og regnskap følger som vedlegg 3 til årsrapporten.

Gatejuristens virksomhet er delt i rettshjelpsvirksomheten og helse- og rehabiliteringsprosjektene, og det er laget separate budsjetter og regnskaper for disse, disse vil bli kommentert særskilt.

Gatejuristens totalbudsjett (rettshjelpsvirksomheten og HRprosjektene) gikk med et overskudd på 420.914. Overskuddet er øremerket videre prosjektarbeid i Gatejuristen, etter ønske fra bidragsyterne, se fotnote 2 i vedlegg 3 om budsjett og regnskap 2008. Scheiblers hederspris på kr 400.000,- er også øremerket prosjektarbeid, disse midlene fremgår ikke av regnskapet da prosjektet er utsatt inntil høsten 2010, se punkt 3.7. Midlene er inntil videre ikke overført Gatejuristen.

Gatejuristen rettshjelpsvirksomhet hadde et budsjett på 5.231.000 i inntekter og 5.230.678 i driftskostnader for 2008. Regnskapet viser en inntektsside på 3.489.302 og en utgiftsside på 3.393.220. I motsetning til budsjettet viser resultatet et overskudd. Gatejuristens overskudd skyldes i det alt vesentlige en tilleggsbevilgning på kr. 500.000 fra Justisdepartementet i slutten av november, samt at tilskudd fra Oslo kommune kom oss sent i hende. Dessuten hadde Gatejuristen mindre driftsutgifter enn forventet pga lavere kapasitet enn planlagt. På grunn av usikker økonomi, ble det ikke foretatt to nyansettelser som forutsatt i budsjett.

Gatejuristen budsjetterte med relativt høye utgifter knyttet til drift av IKT- tjenester (fremmede tjenester) i 2008. Dette skyldtes oppstartskostnader i forbindelse med overgangen til ny IKT-leverandør, som kunne levere en hjemmekontorløsning på sikker sone. Gatejuristen håndterer sensitive personopplysninger som krever en dataløsning med sikker sone, hvilket er en kostbar løsning. Se mer om dette under pkt. 3.11. Overgangen til TeleComputing har likevel vært økonomisk gunstig, da Gatejuristen har mange frivillige saksbehandlere som hver må ha sitt brukernummer og TeleComputing fakturerer en fast månedspris i stedet for hver enkelt bruker. TeleComputing har også sett seg i stand til å sponse Gatejuristen med halve kostnaden for sikker sone. Dette kombinert med at vi er sponset fullt ut av Advisor for deres saksbehandlingssystem har vært svært gunstig og bidratt til at vi kan tilby våre frivillige en dataløsning som bedre kan legge til rette for deres arbeid for klientene. Utgiftene til inventar og utstyr, samt avskrivninger, ble også lavere enn antatt. Grunnen til dette var at vi ikke behøvde å gå til innkjøp av så mye nytt utstyr som vi først trodde.

Budsjetterte utgifter til reise-, kost- og transportgodtgjørelse ble ikke benyttet som planlagt. Grunnen til dette var at vi av kapasitetshensyn ikke hadde anledning til å foreta de planlagte reisene.

Gatejuristens helse- og rehabiliteringsprosjekter er finansiert av Stiftelsen Helse og Rehabilitering. Gatejuristens HRprosjekter hadde et budsjett på 599.129 i inntekter og det samme i driftskostnader for 2008. Regnskapet viser en inntektsside på 605.963 og en utgiftsside på 756.299. Gatejuristen har bidratt med egne midler til prosjektene på kr 150.483. Dette har muliggjort en høyere aktivitet enn planlagt. I omdisponeringssøknaden ble det innvilget en omdisponering som medførte høyere lønnsutgifter og lavere driftsutgifter.

For nærmere detaljer vedrørende regnskap, se merknader fra økonomiavdelingen i Stiftelsen Kirkens Bymisjon i Oslo, som angitt i fotnotene til vedlegg 3 om budsjett og regnskap.

Vedlegg 1 STATISTIKK

I 2008 tok Gatejuristen i mot 284 klienter, med til sammen hadde 371 saker. Tallene er litt lavere enn i 2007, da Gatejuristen tok i mot 306 klienter og 395 saker.

Fra 2008 har Gatejuristen tatt i bruk nytt saksbehandlingssystem og arkivsystem. Omleggingen medfører at hver klient får ett klientnummer. Tidligere registrerte vi hver person som henvendte seg til Gatejuristen som ny klient, uavhengig av om vedkommende hadde hatt sak her tidligere. Dette medfører at det samlede antall klienter fremstår lavere enn det vi har oppgitt tidligere

1.1 Sakstyper

Alle klienthenvendelsene Gatejuristen mottar deles inn i hovedkategoriene veiledningssaker, representasjonssaker, saker som overføres andre og saker som henvises til andre. Ingen saker skal bli avvist. Klienter eller saker som faller utenfor vår målgruppe vil bli henvist til andre som kan hjelpe klienten. Normalt vil representasjonssakene være mer arbeidskrevende enn veiledningssaker. Men i noen tilfelle kan også veiledningssaker kreve stor arbeidsinnsats fra Gatejuristens side.

1.1.1 Veiledningssaker

Vi har registrert 99 veiledningssaker i 2008. I veiledningssaker gir Gatejuristen muntlig eller skriftlig rådgivning til klienten. Dette kan skje på bakgrunn av telefonhenvendelser og i ordinære saksmottak. I motsetning til i representasjonssakene tas det ikke kontakt med motparten.

Veiledningssakene kan være forholdsvis enkle juridisk sett, men det er ikke alltid tilfellet. Gatejuristen etterstreber å gi rådgivning på en slik måte at klienten selv kan ta aktivt del i å løse sine juridiske problemer. Imidlertid er det en del forhold som gjør at hjelp til selvhjelp i mange tilfeller fungerer dårlig for folk med rusproblemer. Ofte har de fra før vært i kontakt med motparten, uten at problemet har blitt løst. Mange har også dårlige erfaringer med henvendelser til det offentlige hjelpeapparatet, som i mange saker er motpart. I tillegg har de problemer med å holde avtaler. Dette betyr at selv enkle juridiske saker kan være vanskeligere for klienten å løse eller tar lengre tid å få avklart for personer i vår målgruppe, enn for andre grupper i befolkningen.

1.1.2 Representasjonssaker

Gatejuristen hadde 204 representasjonssaker i 2008. Saker som er registrert som til behandling, er i all hovedsak også representasjonssaker og medregnet i dette antallet.

I representasjonssaker vil Gatejuristen, på vegne av klienten, være i skriftlig eller muntlig kontakt med motparten. Typiske representasjonssaker er søknader og klager rettet mot forvaltningen, men det kan også være private motparter i representasjonssakene. Representasjonssakene er som regel arbeidskrevende og det kan ta lang tid å nå fram med sakene.

1.1.3 Henvisnings- og overføringssaker

Totalt hadde vi 28 henvisningssaker i 2008. Saker som hører under andre rettshjelpstiltak eller instanser blir rutinemessig henvist til de som vanligvis behandler den aktuelle sakstypen. Bakgrunnen for dette er at Gatejuristen ikke ønsker å undergrave det eksisterende systemet for rettshjelp, men i stedet bruke vår tid på å bistå de som ellers ikke ville fått hjelp. Gatejuristen

henviser de sakene som går inn under fri rettshjelpsordningen til advokater, enten til Fri Rettshjelp i Oslo kommune eller andre.

Gatejuristen samarbeider med studentrettshjelpstiltakene, særlig i Oslo. Studentrettshjelpstiltakene har spesialisert seg på enkelte saksområder, der de har høy kompetanse. Dersom saken også faglig sett er av en slik karakter at studentene kan ta den og klienten er utenfor vår målgruppe, vil vi derfor henvide slike saker. I andre tilfeller kan saker bli henvist til et studentrettshjelpstiltak fordi klienten ikke er tjent med å ha Gatejuristen som representant, blant annet fordi dette kan avsløre et nåværende eller tidligere rusproblem som det derfor kan være belastende for klienten om blir kjent for motparten. Studentrettshjelpstiltakene kan imidlertid ikke føre saker for retten, og vi henviser derfor ikke saker der dette er aktuelt.

Rettsaker krever mye arbeid fra Gatejuristens side, og derfor forsøker vi i den grad det er mulig å overføre disse sakene til en advokat. Som hovedregel overføres rettsakene til advokat via Advokatbanken, som administrerer ca. 6500 timer med gratis advokatbistand som ble gitt fra Advokatforeningens medlemmer til TV-aksjonen i 2004, "Hjerterom". Timene ble fordelt imellom Kirkens Bymisjon og Rådet for Psykisk Helse, og Gatejuristen har tilgang til ordningen gjennom Stiftelsen Kirkens Bymisjon Oslo. I 2008 overførte Gatejuristen 8 saker til Advokatbanken.

For å bidra til at klientene får en raskest mulig løsning av sakene sine, forsøker vi å ha advokater tilstede på våre saksmottak. Advokatene er ordinære frivillige i Gatejuristen. Disse overtar sakene fra Gatejuristens andre saksbehandlere dersom de går inn under fri rettshjelpsordningen. Denne ordningen innebærer at klienten ikke behøver å forlate Gatejuristen, dersom saken blir henvist til fri rettshjelp. Som nevnt ovenfor er et av de praktiske problemene en del personer i vår målgruppe sliter med, å holde avtaler. Ordningen er ment å kompensere for dette, slik at klienten får den advokatbistanden vedkommende trenger uten å måtte møte opp på et annet kontor på et senere tidspunkt. I 2008 overførte Gatejuristen 18 saker til advokat.

Gatejuristen holder oversikt over saker som er overført til advokater via Advokatbanken, til fri rettshjelpsordningen og til andre rettshjelpstiltak og ombudsordninger. Vi har i all hovedsak positive erfaringer med praktiseringen av overførings- og henvisningsrutinene.

1.1.4 Avvisning

En del klienthenvendelser kommer fra personer utenfor vår målgruppe. Gatejuristen avviser ikke slike saker, men sørger isteden for at disse blir henvist videre. Det samme gjelder dersom en klient allerede er representert av en advokat og fortsatt ønsker å være representert av denne, Gatejuristen tar da ikke saken til behandling.

1.1.5 Kort om grunnlaget for tabellene

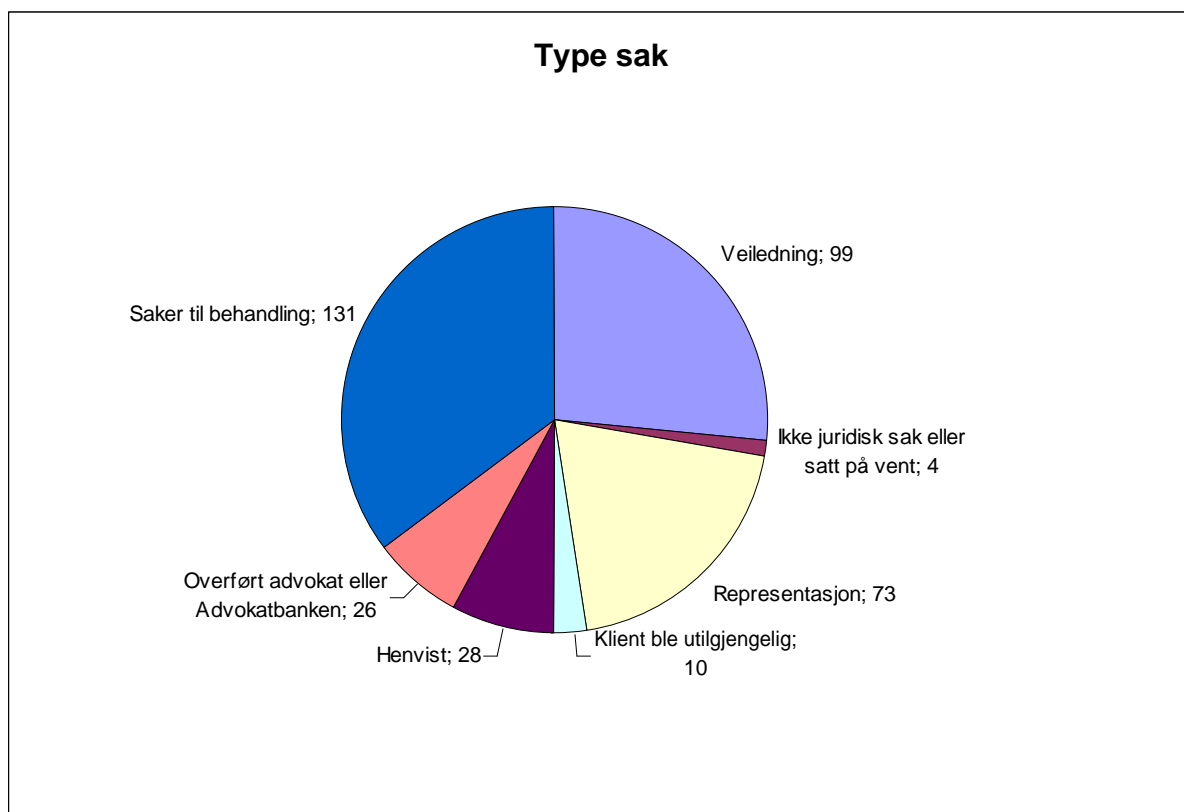
Tabellene og illustrasjonene nedenfor bygger på opplysninger innhentet av saksbehandleren i den aktuelle saken. Det er utarbeidet et klientskjema hvor de aktuelle opplysningene noteres. I en del tilfeller mangler vi en del opplysninger om klienten. Dette skyldes normalt enten at saksbehandleren ikke har innhentet disse opplysningene, eller at klienten ikke har ønsket eller vært i stand til å gi opplysningene vi spør om.

Ved telefonhenvendelser er det gjennomgående færre opplysninger som blir registrert, både fordi det er vanskeligere å spørre om mange opplysninger på telefon, og fordi det tar lang tid å registrere all informasjonen.

Det er utarbeidet en liste med saks-koder knyttet til hva slags rettsområde den aktuelle sak gjelder. Imidlertid kan en sak berøre ulike fagområder og problemstillinger, her vil det være den mest sentrale saks-koden i saken som blir registrert.

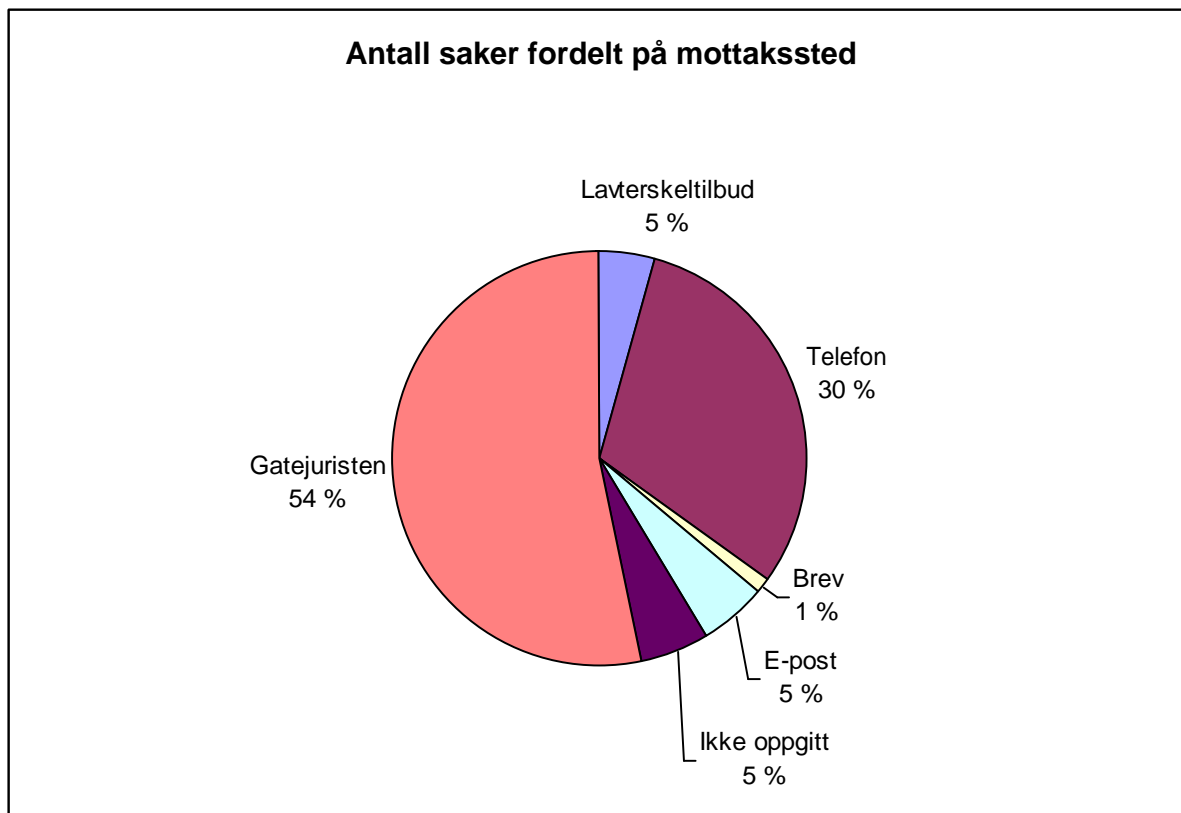
1.1.6 Oversikt over sakstyper

Nedenfor har vi tatt inn en oversikt over de sakstypene sakene vi mottok i 2008 fordelt seg på.

I 2008 tok vi inn totalt 371 saker. Av disse var 99 av sakene veiledningssaker, mens 204 var representasjonssaker (representasjonsaker + saker til behandling). Totalt ble 28 saker henvist til andre rettshjelpstiltak, ombudsordninger eller det offentlige i 2008. 26 av sakene ble henvist Advokat eller Advokatbanken. Dette er ofte saker hvor klienten tilfredsstiller vilkårene for å motta fri rettshjelp.

1.2 Mottakssted

De fleste henvendelsene i 2008, 54 %, ble mottatt ved personlig oppmøte på Gatejuristens kontor. Dette var omtrent samme antall som i 2007. Vår oppsøkende virksomhet på gata er i hovedsak begrenset til å informere om Gatejuristen og hva vi kan bistå med. De som ønsker bistand med en konkret sak blir deretter med på kontoret for å gjennomføre en klientsamtale. Sakene blir da registrert som innkommet hos Gatejuristen.

Grunnen til at vi gjør det på denne måten, er et ønske om best mulig ivaretagelse av hensynet til klientens personvern. En klientsamtale hos oss vil som regel innebære at klienten tar opp spørsmål relatert til fysisk eller psykisk helse, familieforhold, kriminalitet, sosiale problemer eller andre sensitive opplysninger. For at klienten skal kunne snakke fritt med sin saksbehandler, må derfor klientsamtalene skje i lokaler som er tilrettelagt for nettopp dette, slik våre kontorer er. Hensynet til å få saken tilstrekkelig godt opplyst, og dermed heve kvaliteten på den rettshjelpen vi gir, kommer inn som et tilleggsargument for å ha klientsamtalene på kontoret. Det er mye enklere både for klienten og for oss å konsentrere seg om de rettslige spørsmålene klienten ønsker oppklart når man setter seg ned på et avskjermet kontor, enn om man hadde gitt rettsråd ute på gata.

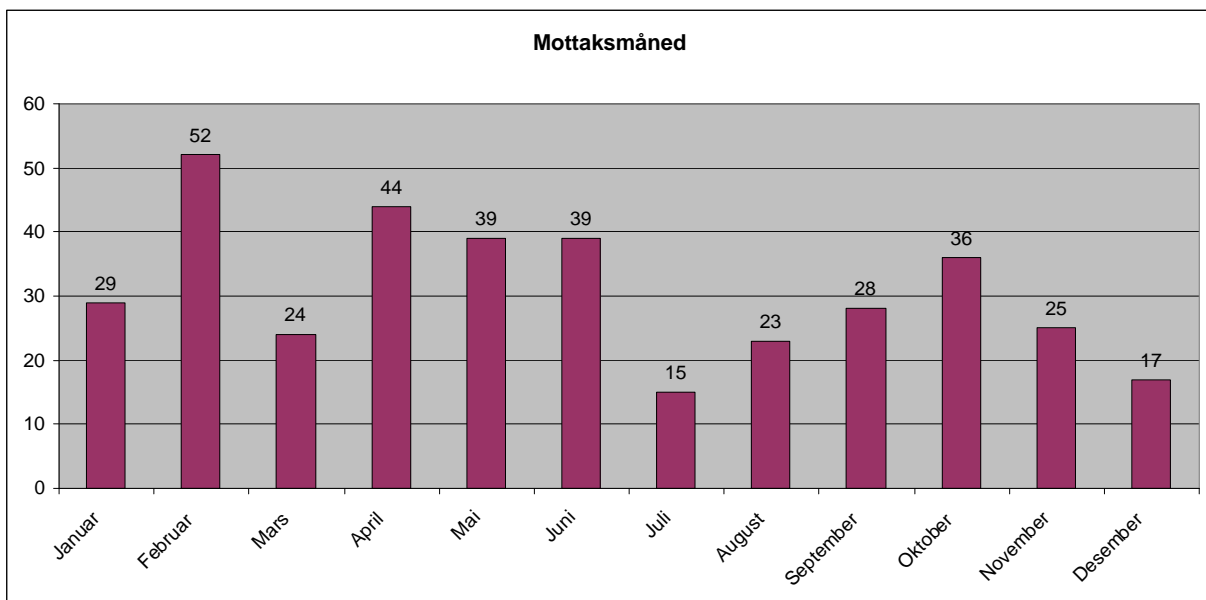
Også for de saksmottakene som er registrert inn på lavterskeltilbud, som hybelhusene, er disse hensynene ivaretatt. Når vi har hatt saksmottak på hybelhusene, har det enkelte huset stilt til

rådighet kontor- eller møtelokaler for saksmottakene, der klientene og våre jurister har sittet avskjermet. Vi hadde 12 saksmottak på lavterskeltilbud i Oslo og Akershus i 2008.

Vi erfarte at vi fikk relativt få nye saker ved eksterne saksmottak, likevel anser vi at slike besøk er viktige ved at dette bidrar til å spre informasjon om Gatejuristen og kan resultere i at potensielle klienter på et senere tidspunkt tar kontakt med oss.

En forholdsvis stor andel av sakene kommer inn på telefon. I 2008 er det registrert 113 saker som kom inn på telefon. På grunn av at vi til tider har mange telefonhenvendelser, har vi ikke registrert alle saker som har kommet inn på denne måten, slik at de reelle tallene er høyere enn dette. I den grad saken antas å bli en representasjonssak, har klienten blitt bedt om å komme til kontoret for en klientsamtale. Dette sikrer både god opplysning av saken og at vi kan få formell skriftlig fullmakt til å representere klienten.

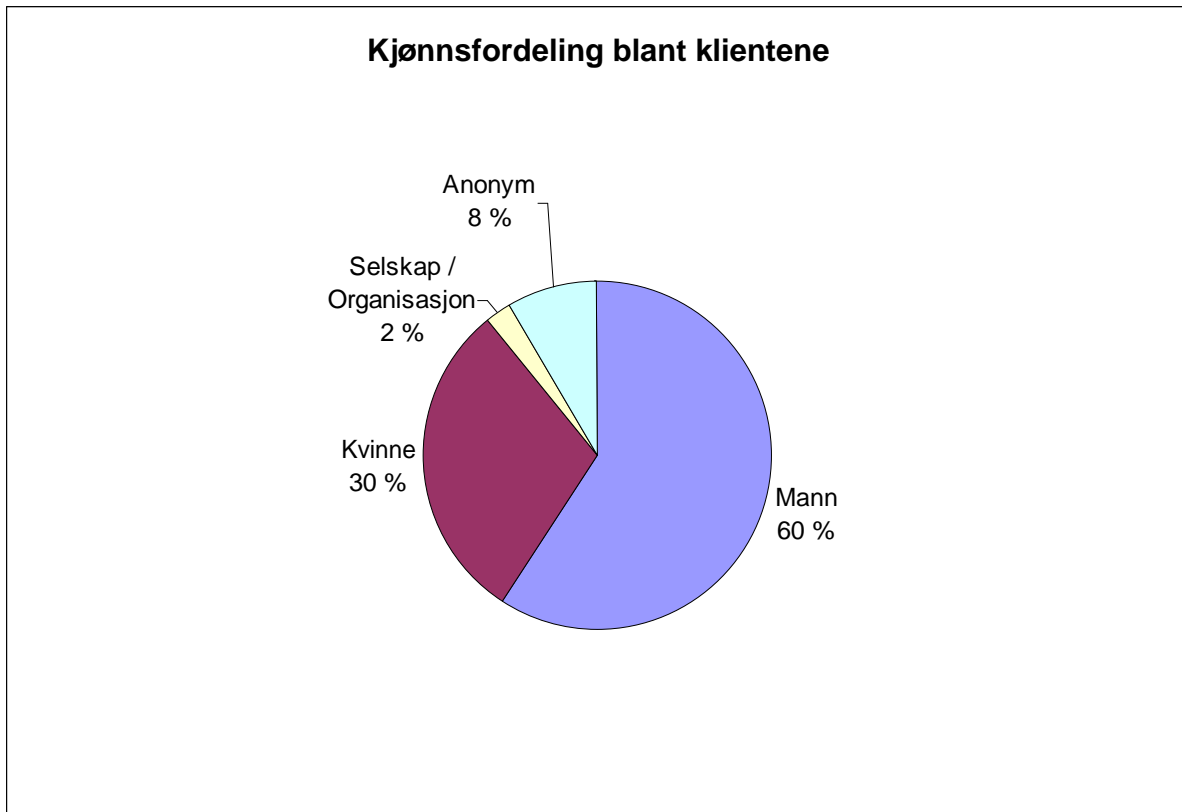
1.3 Antall saker fordelt på mottaksmåned

Som tabellen ovenfor viser, mottok Gatejuristen totalt 371 saker i 2008. I gjennomsnitt er det 30,9 saker per måned.

Som det framgår av oversikten, har antallet henvendelser variert en del i løpet av året, med høyest pågang i februar og april og dessuten relativt mange henvendelser i oktober. Lavere sakstilgang i desember kan delvis forklare ved at det som en følge av mange fridager kun var 3 saksmottak. Lavere sakstilgang i juli er i samsvar med tendensene fra tidligere år.

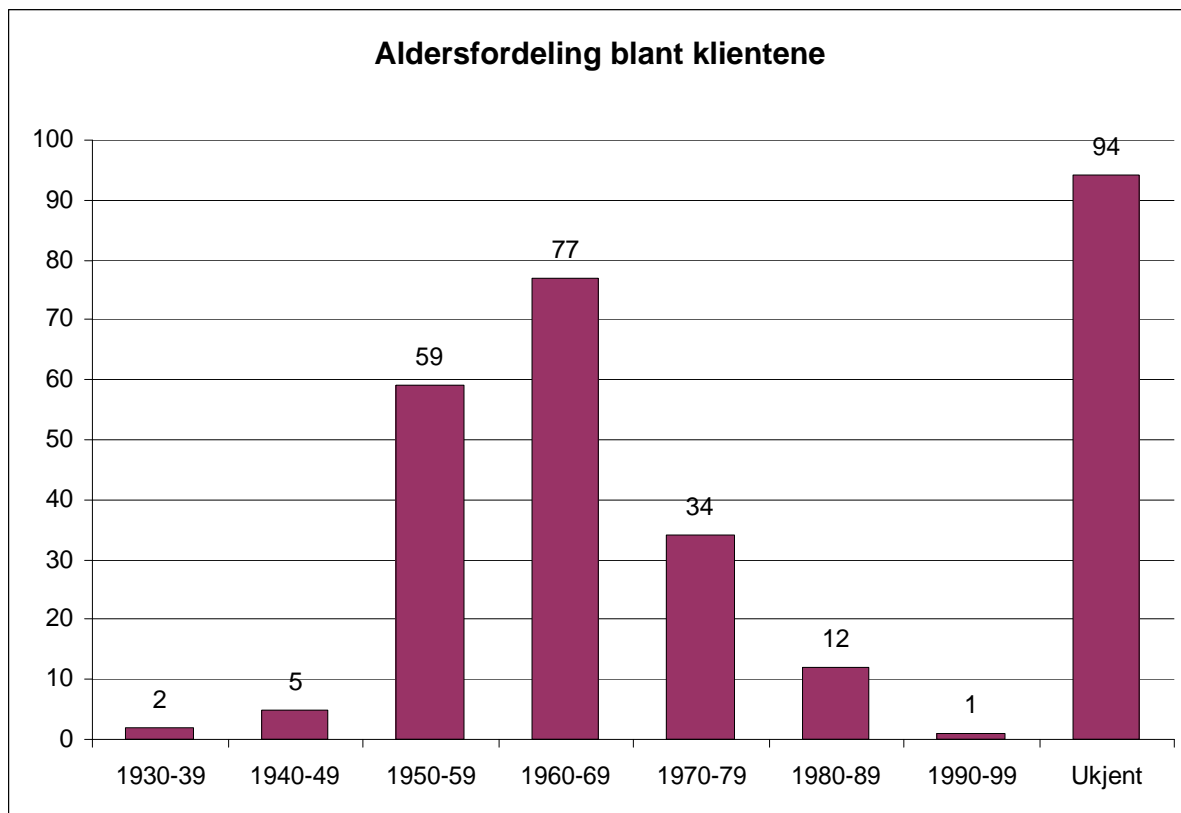
1.4 Klienthenveler fordele på kjøn

Ca. $\frac{2}{3}$ av de som har henvendt seg til Gatejuristen for juridisk bistand, var menn, mens ca. $\frac{1}{3}$ var kvinner. Brukerundersøkelsene til Rusmiddeletaten¹ viser at det er en tilsvarende skjevhet mellom kjønne blant deres brukere. Det at vi har omtrentlig sammenfall mellom antall personer av hvert kjøn i målgruppa og antall personer av hvert kjøn som henvender seg til oss, gir grunn til å tro at rettshjelpsbehovet er omtrent likt for kvinner og menn i vår målgruppe.

¹ Undersøkelser som foretas av Feltiltakene i Tollbugata 3.

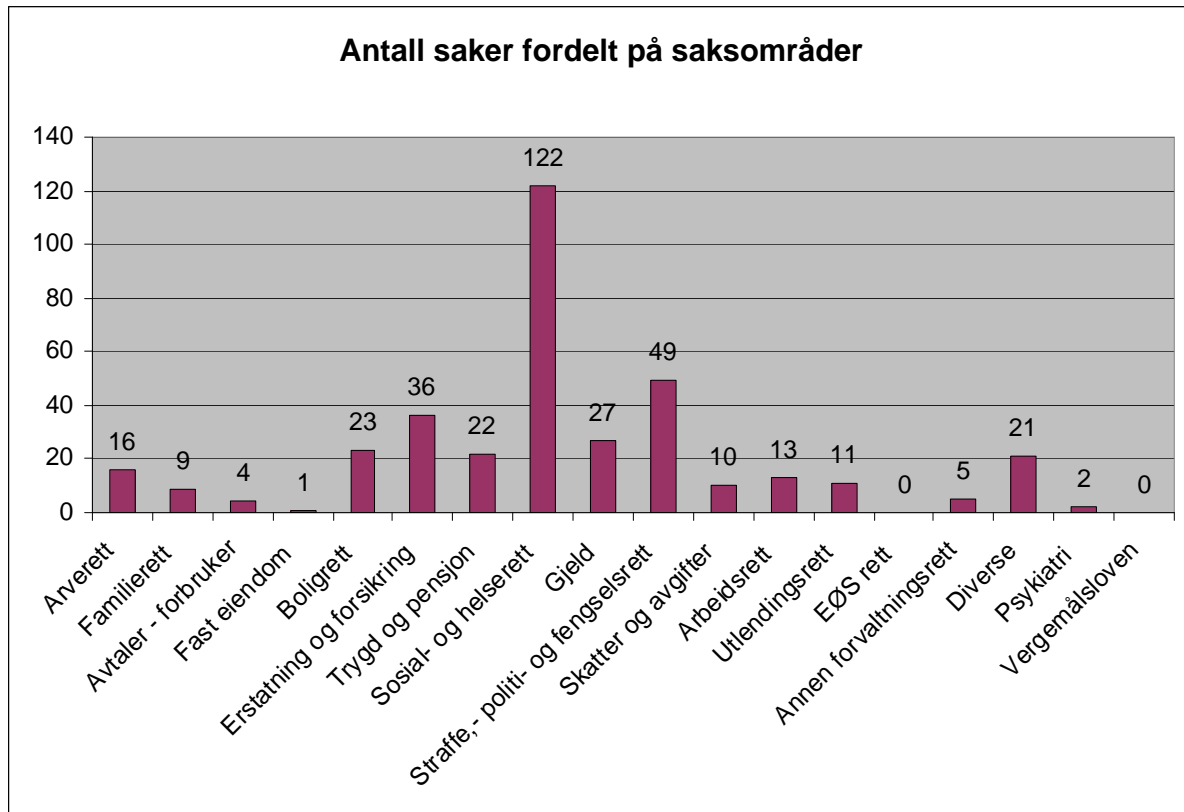
1.5 Klientenes alder

Som det fremgår av tabellen, er klientens alder ikke oppgitt i 94 tilfeller. Årsaken til at denne andelen er såpass høy, kan delvis forklares ved at i de henvendelser vi mottar via e-post, blir alder sjelden opplyst. Ved telefonhenvendelser pr. telefon, vil klientens alder sjelden bli registrert. Prosentandelene nedenfor gjelder bare de vi kjenner alderen til.

Av de klientene vi kjenner alderen til, er hovedtyngden av Gatejuristens klienter er mellom 40 og 49 år (28 prosent). Så følger aldersgruppen mellom 50 og 59 år (21 prosent) Mindre enn 3 prosent er eldre enn 58 år. Dette antar vi har sammenheng med høy dødelighet og forkortet levealder blant personer med tunge rusproblemer. Nær 5 prosent av klientene er i aldersgruppen 20 til 29 år.

1.6 Antall saker fordelt på saksområder

Fordelingen av saker på de ulike rettsområdene i 2008, bekrefter langt på vei de tendensene vi så de første årene.

Sosial- og helsereett er fortsatt den klart største saksgruppen, med 122 saker (33 prosent av totalt antall saker). Gatejuristen har også i 2008 hatt sosial- og helsereett som et særskilt satsingsområde gjennom helse- og rehabiliteringsprosjektene. Vi iverksatte en informasjonskampanje om fire av de mest sentrale rettighetene for personer med rusproblemer, bolig, LAR (legemiddelassistert rehabilitering), tannhelse og individuell plan. Kampanjen startet sent på høsten 2006, ble utvidet i 2007, og har trolig hatt stor betydning for sakene som kom inn i 2007 og 2008.

Straffe-, politi- og fengselsrett med 49 saker og gjeldsrett med 27 saker, er omtrent som i 2006 og 2007. Antallet trygde- og pensjonssaker var det samme i 2008 som i 2007, mens boligrett med 23 saker er en nedgang fra 2007. Her skal det nevnes at antallet boligsaker fordoblet seg fra 2006 til 2007.

De fleste av de sakene Gatejuristen får inn, er saker som faller utenfor den offentlige fri rettshjelpsordningen. Fri rettshjelpsordningen er subsidiær, og gjelder som hovedregel ikke for saker som dekkes av andre ordninger. Særlig viktig i forhold til Gatejuristens klienter er saker der det offentlige har opplysnings- og veiledningsplikt etter forvaltningsloven. Det typiske er saker på velferdsrettens område der det offentlige er motpart i saken. Dette omfatter en stor andel av de

sakene vi får inn. Begrunnelsen for at saker mot det offentlige ikke er omfattet av fri rettshjelpsordningen, har vært at lovgiver har ansett det offentliges veiledningsplikt i disse sakene som tilstrekkelig. Det at vi får så mange henvendelser om nettopp denne typen saker gir oss grunn til å stille spørsmålstegn ved om dette er en riktig vurdering når det gjelder personer i vår målgruppe. Etter vår erfaring får ikke klientene alltid den veiledningen de har rett til og behov for. Det er heller ikke slik at ansatte i forvaltningsorganene alltid har tilstrekkelig kompetanse til å gi god nok informasjon om regelverket på sitt eget saksområde, og i enda mindre grad er de i stand til å gi informasjon om regelverket utenfor det saksområdet forvaltningsorganet har ansvar for.

Dersom en sak faller innenfor fri rettshjelpsordningen henviser vi klienten videre til advokat eller til Kontoret for fri rettshjelp i Oslo. 7,5 % av sakene vi har fått inn, er henvist videre til andre rettshjelpsordninger, og av disse er noen henvist til andre rettshjelpstiltak, som for eksempel Juss-Buss.

Nedenfor følger en oversikt over hvilke sakstyper som går igjen innenfor de enkelte saksområdene. Tallene som står før beskrivelsen av saksområdet representerer saks-/arkivkodene vi bruker internt. For å få et helhetlig bilde av våre saker, har vi her tatt med saker fra både 2005, 2006, 2007, 2008 og totalt.

1.6.1 Sosial- og helserett

Saksområde	2005	2006	2007	2008	Totalt
8.0 Annet sosial- og helserett	12	8	3	12	35
8.01 Stønad til livsopphold	18	4	14	10	46
8.02 Andre pengeytelser	9	6	0	6	21
8.03 Hjelp i hjemmet	0	2	3	1	6
8.05 Tvangsinngrep, tvungen forvaltning	5	9	2	4	20
8.07 Betaling for opphold i institusjon	1	1	1	0	3
8.09 Pasientrettigheter	22	10	16	9	57
8.10 Konflikt mellom off. instanser vedr. stønad	1	1	0	0	2
8.11 Rett til bolig	21	24	43	44	132
8.12 Bostøtte	0	3	4	6	13
8.13 Sekundærbosetting	0	2	0	0	2
8.14 LAR; Metadon/Subutex/Subuxone	28	13	23	13	77
8.15 Hjelp til avrusning	9	6	6	2	23
8.16 Tannlegebehandling	12	4	8	5	29
8.17 Nødhjelp	3	4	5	4	16
8.18 Bytting av sosialkontor	3	1	2	1	7
8.19 Ønske om å bo et annet sted	5	3	2	1	11
8.20 Bytte fastlege	4	2	2	0	8
8.21 Klage på helsepersonell	0	3	6	1	10
8.22 Individuell plan	0	1	3	3	7
Totalt	153	107	143	122	525

Vi hadde til sammen 122 sosial- og helserettssaker i 2008, og den nærmere fordelingen framgår av tabellen ovenfor. For å få et dekkende bilde av hvor viktige disse sakene må de ses i

sammenheng med tilgrensende saksområder, som boligrett (i hovedsak husleierett), erstatningsrett og trygderett. Dette er forsøkt gjort nedenfor.

På området sosial- og helse rett har retten til bolig, særlig retten til midlertidig bolig og bistand til å skaffe varig bolig, vært den største saksgruppen i 2008 med 44 saker. Dette gjelder saker der det offentlige er inne og bistår med å skaffe bolig, og de fleste sakene gjelder enten midlertidig bolig eller kommunal bolig.

Disse sakene må også ses i sammenheng med rene boligrettssaker, som regel i forhold til private utleiere, der vi hadde 23 saker i 2008. Tar man også med saker som gjelder bostøtte, fast eiendom, sekundærbosetting og ønske om å bo et annet sted, blir det i alt 75 saker som gjelder bolig og bosted. Dette er omtrent det samme antallet som i 2007. Samlet sett er det å skaffe seg eller beholde et sted å bo noe en stor andel av våre klienter trenger rettshjelp til. Med tanke på den satsingen som pågår fra myndighetenes side i forhold til å bidra til å sikre alle et sted å bo og å unngå at folk mister boligene sine, er dette urovekkende tall. Gatejuristen ønsker også i tiden fremover å ha et særlig fokus på juridiske problemstillinger knyttet til retten til akutt overnatting og midlertidig bolig.

Pengeytelser eller ytelser som i realiteten medfører en økonomisk stønad fra det offentlige er en annen viktig saksgruppe, der rettighetene er spredt på flere regelsett. Vi hadde i 2008 10 saker som gjaldt stønad til livsopphold fra sosialkontoret, 4 saker som gjaldt nødhjelp og 22 saker som gjaldt trygd. Til sammen blir dette 36 saker. Det er stor grunn til å tro at en av årsakene til at vi har så mange saker knyttet til pengeytelser er at klientgruppen vår gjennomsnittlig har svært lav inntekt, og at de ønsker sine økonomiske rettigheter oppfylt i så stor grad som mulig. Dette kan også ses i sammenheng med en relativt stor andel erstatnings- og forsikringssaker, som utgjorde 36 saker i 2008.

Når det gjelder pasientrettigheter har vi hatt 9 saker i 2008 som gjaldt rettigheter etter pasientrettighetsloven, 13 saker som gjelder LAR (rehabilitering assistert av behandling av opiatavhengighet med Metadon/Subutex/Subuxone m.m.), 1 sak om hjelp i hjemmet, 5 saker som gjaldt tannhelse, 3 saker om individuell plan og 12 saker som gjaldt annet innenfor sosial- og helse rett. Til sammen utgjør dette 43 saker. Pasientskadeerstatningssaker er ikke tatt med her, selv om de utgjør en stor andel av erstatningssakene.

1.6.2 Trygderett

Saksområde	2005	2006	2007	2008	Totalt
7.0 Annet trygd og pensjon	3	4	0	2	9
7.01 Alderstrygd	0	0	1	0	1
7.02 Uførepensjon	6	9	4	7	26
7.05 Andre permanente trygder	0	2	0	0	2
7.07 Sykepenger	0	1	1	2	4
7.08 Attføringsytelser	2	3	4	1	10
7.11 Arbeidsledighetstrygd	2	0	0	0	2
7.12 Yrkesskadetrygd	0	0	1	0	1
7.13 Trygdeytelsens størrelse	0	1	1	0	2
7.14 Trekk i trygd	1	3	6	7	17
7.16 Etterbetaling	0	0	2	1	3
7.17 Tilbakekrevning	0	2	0	0	2
7.18 Rehabiliteringspenger	2	0	2	2	6
7.19 Hjelpemidler	0	1	0	0	
Totalt	16	26	22	22	85

Gatejuristen mottok til sammen 22 saker som omhandlet trygderett, og av disse gjaldt de fleste trekk i trygd og uføretrygd. Sakstilgangen innen dette saksområde er temmelig tilsvarende de forutgående årene.

1.6.3 Gjeld og tvangsfullbyrdelse

Saksområde	2005	2006	2007	2008	Totalt
9.0 Annet gjeld	14	16	14	8	52
9.01 Utlevering av gjeldsmateriale	1	0	0	0	1
9.02 Forhandling med kreditor	4	2	8	11	25
9.03 Betalingsutsettelse og/eller rentefrys	0	0	1	2	3
9.04 Utenomrettslig inndriving – inkasso	16	4	3	1	24
9.05 Rettslig inkasso – forliksrådet/namsmannen	4	2	1	1	8
9.06 Klage på utleggstrekk	5	0	0	1	6
9.07 Forsøke selv-vilkåret	13	0	0	0	13
9.08 Tvangsfullbyrdelse	2	0	0	0	2
9.10 Lånekassa	1	1	2	1	5
9.12 Telefonregninger	0	0	1	2	3
Totalt	60	25	30	27	142

Vi mottok 27 gjeldssaker i 2008, noe som er omtrent det samme som i 2007. Som en følge av at mange rusavhengige har dårlig økonomi, er det naturlig at gjeldsretten utgjør en stor prosentandel. Gatejuristen har siden oppstarten av prosjektet som hovedregel henvist klienter som kommer til oss med gjeldssaker, til økonomisk veiledning ved sosialkontoret. Vi har deretter rutinemessig fulgt med på sosialkontorets oppfølging av den enkelte klients sak.

1.6.4 Arverett

Saksområde	2005	2006	2007	2008	Totalt
1.0 Annet arverett	3	4	0	5	12
1.01 Rett til arv, pliktdel m.m.	5	5	8	3	21
1.02 Testamenter	5	1	2	1	9
1.03 Gaver og andre overføringer	0	1	2	1	4
1.04 Arveoppgjør	4	0	0	6	10
Totalt	17	11	12	16	56

På arverettens område kom det inn 16 saker i 2008. Problematikken som går igjen her, er at klienten føler seg forbigått av familiemedlemmer i arveoppgjør, slik at vedkommende ikke har fått den arven han eller hun mener å ha krav på.

Rusavhengige får muligens ikke sin rettmessige arv fordi familiemedlemmer frykter at pengene vil bli brukt opp på rusmidler. Felles for sakene vi får inn, er at de som oftest er av stor økonomisk betydning.

1.6.5 Familierett

Saksområde	2005	2006	2007	2008	Totalt
2.0 Annet familierett	0	1	0	0	1
2.01 Skilsmisse	2	1	1	0	4
2.02 Barnefordeling	0	1	0	1	2
2.03 Bidrag	1	0	3	1	5
2.04 Skifteoppgjør	0	0	2	2	4
2.05 Ektepakt	0	2	0	0	2
2.07 Samværsrett og reisekostnader	9	3	5	2	19
2.08 Etablering av samboerforhold (samboerkontrakt)	0	0	1	0	1
2.09 Oppløsning av samboerforhold	1	0	2	0	3
2.14 Barnevern	7	5	1	3	16
Totalt	20	13	15	9	57

På familierettens område var det i 2008 9 saker, hvorav barnevern utgjorde de fleste sakene. En typisk sak her er ønske om samvær med barn for foreldre som ikke har samvær i det hele tatt. Når det gjelder barnevern, har klientene krav på fri rettshjelp uten behovsprøving, det vil si at klientene er unntatt fra inntekts- og egenandelsreglene. Disse sakene overføres derfor rutinemessig til en advokat som kan ta saken under fri rettshjelpsordningen. Klienten vil i barnevernssaker heller ikke være tjent med å være representert av Gatejuristen. Vi registrerer en nedgang i sakstilgangen innen dette saksfelt i 2008, uten at vi vet årsaken til dette.

1.6.6 Utlendingsrett

Saksområde	2005	2006	2007	2008	Totalt
13.0 Annet utlendingsrett	4	0	2	4	10
13.3 Bosettingstillatelse	0	2	0	1	3
13.04 Familiegjenforening	2	2	0	0	4
13.05 Reisedokument, hjemlandets pass	1	2	1	2	6
13.06 Arbeidstillatelse	0	0	0	1	1
13.07 Asyl	2	1	2	1	6
13.08 Utvisning	7	0	4	2	13
Totalt	16	7	9	11	43

På utlendingsrettens område hadde vi i 2008 kun 11 saker. I utgangspunktet er det få saker som omhandler utlendingsrett, fordi vi som tidligere nevnt har problemer med å nå ut til denne gruppa.

1.6.7 Straffe-, politi- og fengselsrett

Saksområde	2005	2006	2007	2008	Totalt
10.0 Annet straffe- politi- og fengselsrett	15	9	2	15	41
10.01 Veitrafikk, førekort og promillekjøring	4	8	4	4	20
10.02 Beslag og inndragning	2	2	0	2	6
10.03 Politisaker, uoppgjorte forhold, forelegg	15	4	3	7	29
10.04 Varetekt, strf.pros. spm., gjenopptakelse	10	3	5	2	20
10.05 Benådning	1	1	1	0	3
10.08 Løslatelse (1/2-tid, 7/12-tid, 2/3-tid)	2	0	0	0	2
10.10 Brev, besøk, telefon	0	0	0	1	1
10.11 Ransakelse, kontroller, urinprøver	0	2	0	2	4
10.14 Bortvisning fra gata	4	1	3	1	9
10.15 Soningsberegning	2	0	1	1	4
10.16 Helsetjenesten	1	0	0	0	1
10.18 Misnøye med advokat, dommer, betjent	0	0	3	0	3
10.19 Spørsmål om saksbehandling, praksis	3	0	0	0	3
10.20 Klager, Sivilombudsmannen (SOM)	0	0	0	1	1
10.21 Søknader	0	0	0	1	1
10.22 DNA-registrering	4	0	1	0	5
10.23 Utsatt for tyveri	7	2	0	2	11
10.24 § 12-soning	6	5	5	2	18
10.25 Spørsmål om anke	1	0	2	0	3
10.26 Voldsanmeldelse	3	2	5	1	11
10.27 Utsatt soning	1	1	3	3	8
10.28 Bøter	0	4	1	4	9
Totalt	81	44	39	49	213

Dette rettsområdet utgjør 49 saker, og ca 13 prosent av sakene i 2008. Dette er samme prosentvise andel av det totale antall saker som i 2007. Erfaringsmessig kommer rusavhengige relativt ofte i kontakt med politiet, så det er ikke overraskende at vi har en del slike saker. De saksområdene som utpeker seg er saker mot politiet og narkotikarelaterte bøtesaker.

1.6.8 Erstatnings- og forsikringsrett

Saksområde	2005	2006	2007	2008	Totalt
6.0 Annet erstatning og forsikring	3	2	2	3	10
6.01 Almennelig erstatningsvilkår	2	0	0	1	3
6.02 Erstatningskrav i kontraktsforhold	1	1	0	1	3
6.03 Forsikringspolise – dekningsområde	2	0	1	3	6
6.04 Erstatningens størrelse	0	0	0	1	1
6.05 Personskade	1	1	2	2	6
6.06 Billighetserstatning	5	1	13	24	43
6.07 Pasientskadeerstatning	11	19	4	1	24
6.09 Yrkesskadeerstatning	0	0	3	0	3
6.10 Voldsoffererstatning	0	0	4	0	4
Totalt	25	24	29	36	114

I 2008 har saker vedrørende billighetserstatning økt betydelig. Dette må ses i sammenheng med Oslo kommunes vederlagsordning for personer som har vært plassert av Oslo kommunes barnevern før 1. januar 1993. Denne ordningen ble åpnet i september 2006 og varte til september 2008. Gatejuristen har i løpet av 2008 registrert en økning i henvendelser innen dette saksområdet. I de tilfellene hvor Gatejuristen har overført vederlagsordningssakene til advokat har vi erfart at disse advokatene ikke har fått dekket dette arbeidet gjennom fri rettshjelp. Dette utgjør også et rettssikkerhetsproblem, da mange av våre klienter ikke ville klart dette på egenhånd.

1.6.9 Boligrett

Saksområde	2005	2006	2007	2008	Totalt
5.0 Annet boligrett	1	5	6	14	26
5.01 Inngåelse av leiekontrakt	0	2	1	1	4
5.02 Depositum	3	2	3	0	8
5.05 Leieøkning	0	0	1	0	1
5.06 Andre pengeytelser/gebyrer	0	0	0	2	2
5.08 Prisavslag	0	0	0	2	2
5.09 Dyrehold	0	2	0	0	2
5.11 Betalingsmislighold av leie	1	0	1	0	2
5.12 Ro og orden	1	1	0	0	2
5.13 Mangler og andre kontraktsbrudd	2	1	4	0	7
5.15 Heving	0	0	1	0	1
5.16 Oppsigelse husleie	1	2	3	1	7
5.17 Utkastelse	4	3	9	2	18
5.22 Opptak i husstand	0	0	0	1	1
5.23 Fremleie	0	0	2	0	2
5.25 Husleietvistutvalget	0	0	2	0	2
Totalt	13	18	33	23	87

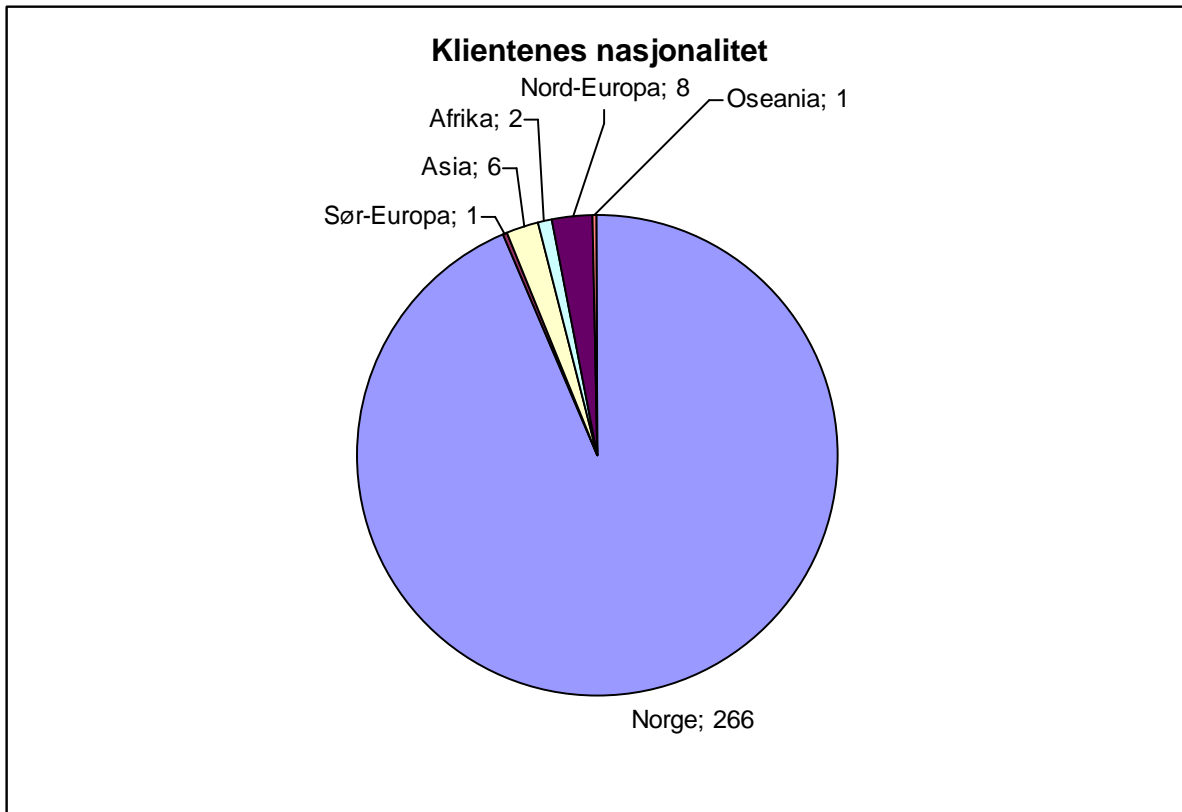
Som det fremgår av tabellen, har Gatejuristen i 2008 hatt en nedgang av saker innen saksområdet boligrett, og de fleste sakene gjaldt utkastelse.

1.6.10 Diverse

Posten Diverse omhandler saker fra ulike rettsområder. Grunnen til at vi har satt dem opp sammen, er at det er for få saker til at det er hensiktsmessig å skille dem ut som egne sakstyper eller kommentere dem utførlig. Som det fremgår av statistikken er både antall saker under 16.0; annet diverse og det totale antall saker markant lavere enn forutgående år. Årsaken til dette er at Gatejuristen har hatt økt fokus på spesifisering av saksområdene.

Saksområde	2005	2006	2007	2008	Totalt
3.0 Annet avtaler – forbrukerrett	1	7	2	2	12
3.01 Kjøp og salg	0	0	1	1	2
3.02 Avtaletolking	1	0	1	1	3
3.05 Tap av bankkort	0	0	1	0	1
4.0 Annet fast eiendom	0	0	0	0	0
4.02 Tvangssalg	2	1	0	1	4
11.0 Annet skatter og avgifter	2	8	2	4	16
11.01 Klage og ettergivelse	1	2	0	3	6
11.03 T.V. lisens	0	0	1	0	1
12.0 Annet arbeidsrett	2	0	6	1	9
12.03 Lønnsgarantifond og konkurs	0	1	0	0	1
12.05 Avskjed	1	0	0	0	1
12.06 Oppsigelse	3	0	0	2	5
12.08 Arbeidskontrakt	0	1	0	1	2
14.0 EØS-rett	0	0	0	0	0
14.03 Arbeidstillatelse	0	0	2	0	2
15.0 Annet annen forvaltningsrett	3	2	1	3	9
15.01 Offentlig service	0	0	1	1	2
15.02 Klage på saksbehandling	5	0	0	0	5
15.03 Klage på partsrettigheter	1	0	0	1	2
16.0 Annet diverse	11	18	33	18	80
16.01 Diskriminering	0	1	0	1	2
16.02 Klage på advokat	1	1	1	0	3
16.03 Fri rettshjelp	1	0	0	0	1
16.04 Vold og mishandling	0	0	1	1	2
17.0 Annet psykiatri	1	0	0	0	1
17.03 Klage på opphold i institusjon	1	0	0	0	1
17.04 Tvangsbehandling	1	0	2	1	4
17.05 Mangelfull helsehjelp	1	0	0	0	1
Totalt	54	71	55	42	222

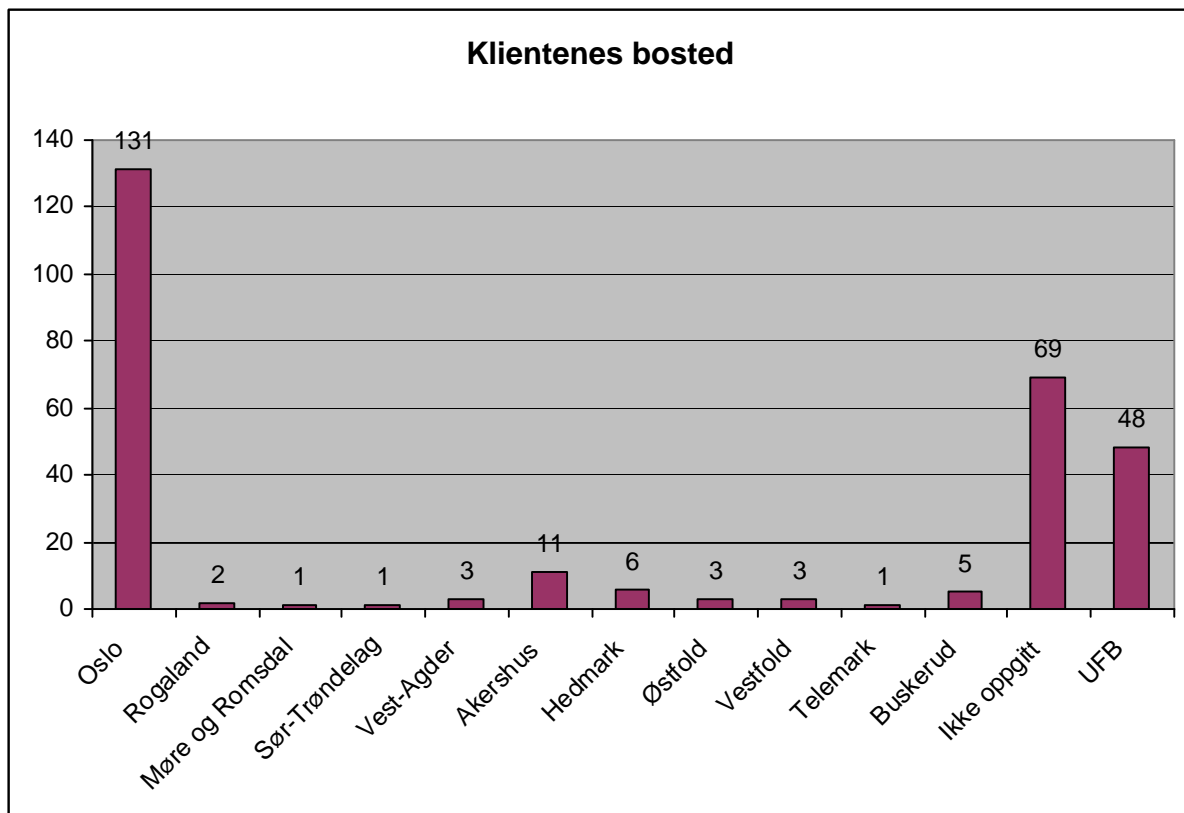
1.7 Klientenes nasjonalitet

Som det framgår av tabellen, har de aller fleste henvendelsene kommet fra nordmenn. Fordelingen er svært lik slik den har vært de foregående årene.

Antallet henvendelser fra personer fra andre land, og særlig andre deler av verden, må sies å være påfallende lavt. Vår erfaring og tilbakemeldinger vi har fått fra klienter, andre rettshjelpstiltak og offentlige instanser tyder på at det generelt er vanskelig å nå ut til rusavhengige med ikke-vestlig bakgrunn. Erfaringsmessig har mange av de rusavhengige med ikke-vestlig bakgrunn et dårlig sosialt nettverk. I noen kulturer er rusavhengighet dessuten forbundet med så stor skam at det er tilnærmet umulig å oppsøke hjelp. Språkproblemer kan også ha medvirket til at antallet utenlandske klienter er lavt.

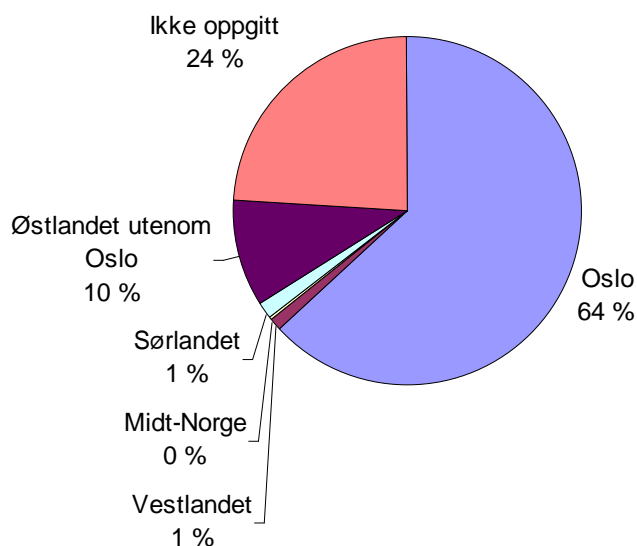
1.8 Klientenes bosted

Gatejuristen har tatt utgangspunkt i den adressen klientene oppgir ved første gangs henvendelse til Gatejuristen. Det er således ikke nødvendigvis samsvar mellom bostedsadresse, postadresse og folkeregistrert adresse. Det vil også være slik at en klient som har flere saker hos Gatejuristen vil bli registrert flere ganger i forhold til bosted.

Kategorien UFB, uten fast bopel, inkluderer i dette tilfellet fengsel, midlertidig bolig, hybelhus, annet eller ikke oppgitt bosted.

Klienters bosted fordelt på landsdel

Av de som har oppgitt bosted bor de fleste varig eller midlertidig i Oslo. Dette er ikke overraskende, siden det bare er i dette området det er drevet oppsøkende virksomhet og systematisk markedsføring blant rusavhengige over tid, samt at vi i dette området har god kontakt med andre tiltak som er rettet mot og/eller benyttes av rusavhengige.

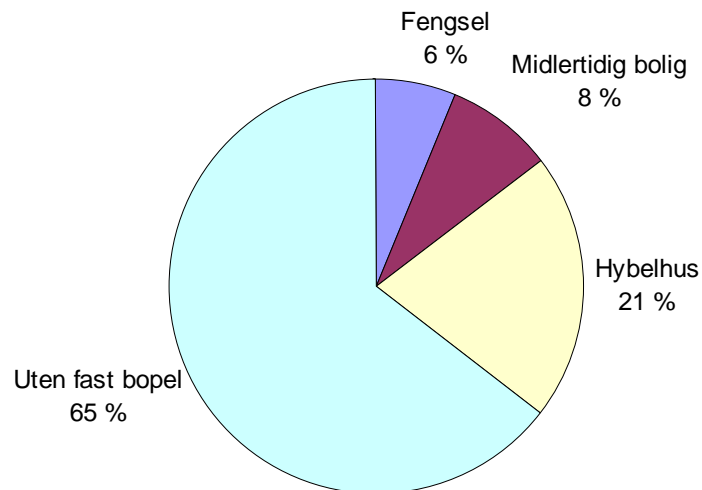
I tillegg antas det at de fleste klientene som ikke har oppgitt hvor de bor også oppholder seg i Oslo. Denne gruppen utgjør 24 prosent av klientene. Det er imidlertid stor usikkerhet knyttet til de som ikke har oppgitt hvor de bor, siden en del av disse henvendelsene har kommet inn på telefon.

Ser man på klientenes bosted fordelt på andre landsdeler, er det Østlandet, med Akershus som klart dominerer.

Antallet klienter som har oppgitt å være uten fast bopel er noe lavere enn i 2006 og 2007, men høyere enn i 2005. I 2005 gjaldt dette ca. 13 prosent av klientene, mens det i 2006 var ca. 30 prosent, i 2007 ca. 31 prosent og i 2008 ca. 16,9 prosent av klientene som har oppgitt at de er uten fast bopel. Det er ifølge rapporten *Bostedsløse i Norge 2005 – en kartlegging* ca. 5500 bostedsløse i Norge i dag, hvorav ca. 1250 er i Oslo.² Ifølge Rusmiddeletaten i Oslo kommune har man tilbud til ca. 750 personer i midlertidige botilbud. Det er derfor interessant å se på hva slags botilbud våre bostedsløse klienter faktisk har.

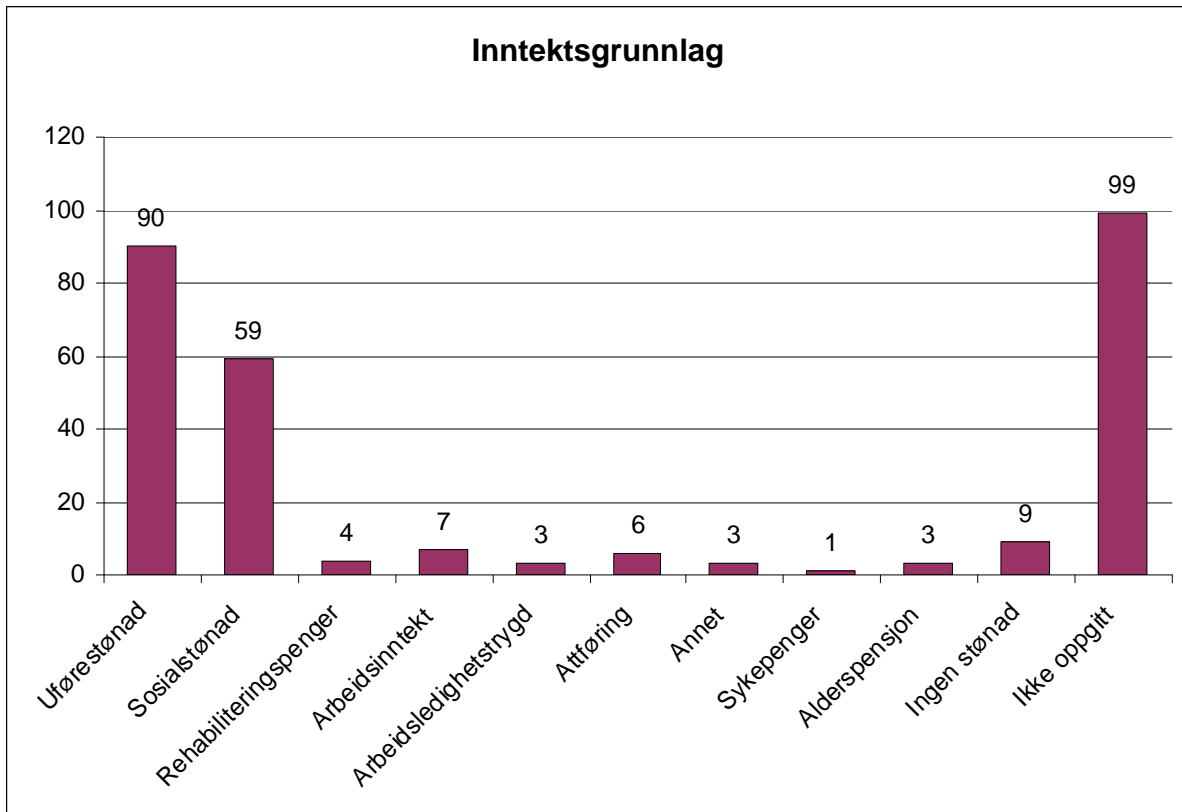
² Ny telling av antall bostedsløse er klar mai 2009.

Klienter som har oppgitt å være uten fast bopel - hvor bor de?

Til sammen 48 av klientene Gatejuristen har bistått i 2008 har oppgitt uttrykkelig å være uten fast bopel. 10 av klientene bor i hybelhus, i 4 klienter har midlertidige botilbud (dette kan for eksempel være i institusjon, hos familie eller hos venner) og 3 klienter er registrert som i fengsel. Når det gjelder de 31 personene som er registrert hos oss som "uten fast bopel", må det antas at en del av disse ikke hadde noe botilbud på det tidspunktet de var i kontakt med oss. Dette vil i praksis innebære at disse personene kan ha bodd ute, eller vekslet mellom å bo ute, hos familie, venner og kjente eller i akuttovernattingstilbud.

1.9 Klientenes inntektsgrunnlag

Som det fremkommer av tabellen, har en relativt betydelig andel av klientene ikke oppgitt inntektsgrunnlag. Det kan være flere årsaker til dette. I de tilfelle saken blir tatt inn via telefon eller e-mail, vil det ofte ikke være naturlig å etterspørre slike opplysninger.

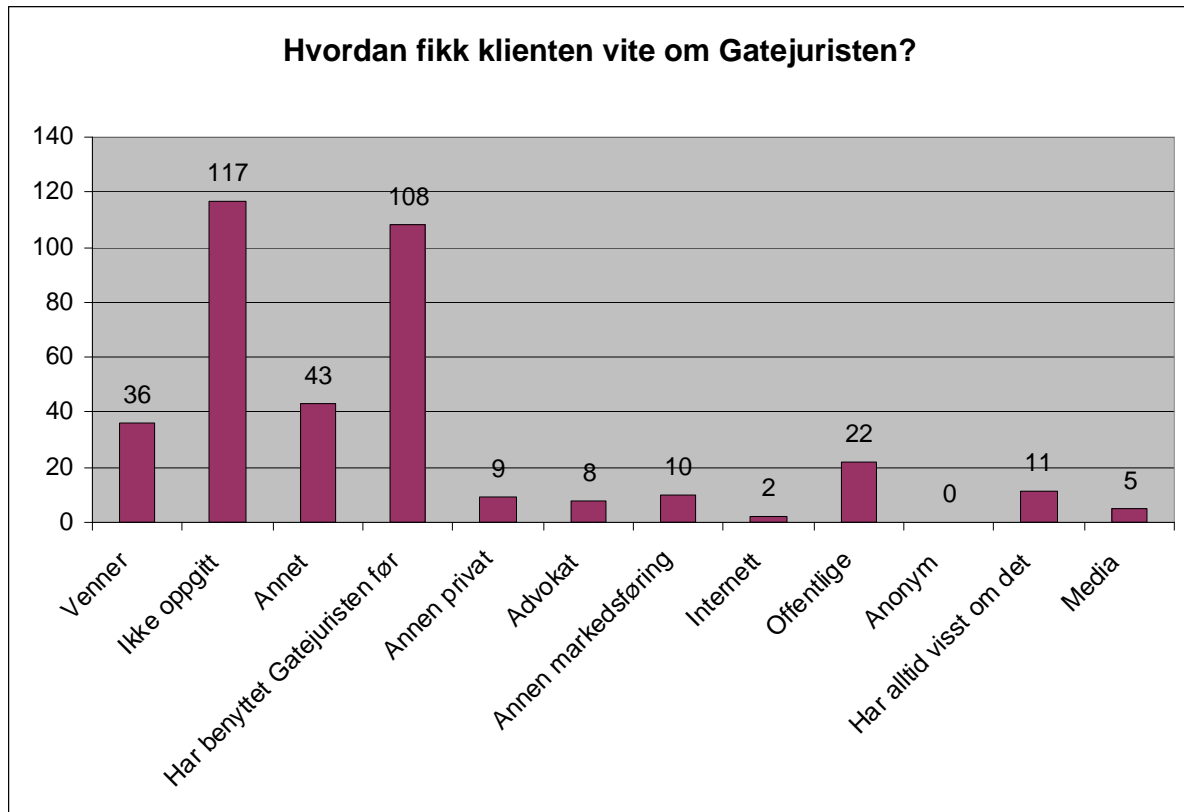
Av klientene som ikke har oppgitt inntekt gjelder det for en del av disse at de er helt uten lovlig inntekt. Enkelte klienter har også oppgitt at de ikke har inntekt, men at denne faller i kategorien *Annet*. Klienter som har ulike former for ulovlige inntektskilder eller som lever av å tigge, kan ha oppgitt at de ikke har inntekt.

Tabellen beror på klientens egne opplysninger om inntekt, og gjelder bare offisielle/lovlige inntektskilder. Enkelte klienter har flere inntektskilder, for eksempel både arbeidsinntekt og uføretrygd (ved delvis arbeidsuførhet). Imidlertid har vi bare registrert den enkelte klients hovedinntektskilde.

Som det framgår av tabellen, lever en stor del av klientmassen helt eller delvis av trygde- og sosialytelse, mens svært få er i betalt arbeid. Dette er i stor grad i samsvar med funnene fra de foregående årene.

Ytelsen uførestønnad er det hyppigst forekommende inntektsgrunnlaget for våre klienter. Det er 90 klienter som oppgir uførestønnad som sitt hovedinntektsgrunnlag. En stor andel av våre klienter mottar sosialstønnad som eneste inntekt eller som tillegg til uførestønad. Kun 7 av 284 klienter har arbeidsinntekt som viktigste inntektskilde (2.4 prosent).

1.10 Hvordan fikk klienten vite om Gatejuristen?

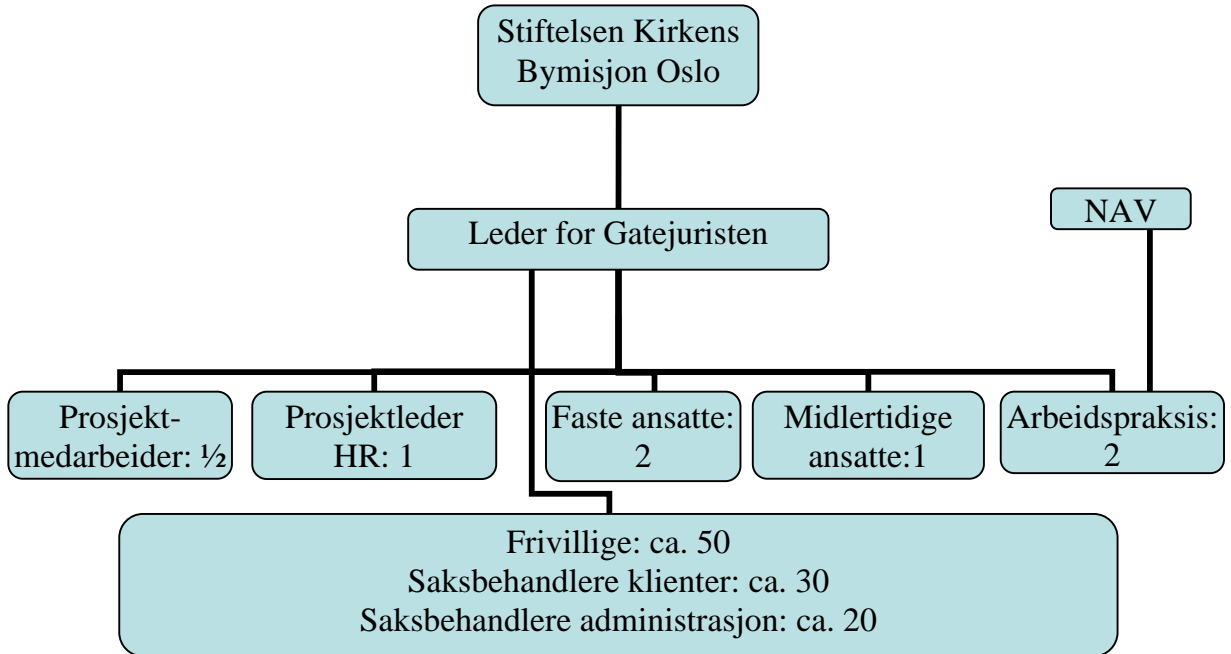

Det fremkommer av tabellen at opplysninger om hvordan klienten fikk vite om Gatejuristen ikke er oppgitt i ca 40 prosent av tilfellene. Dette skyldes delvis at det ved telefonhenvendelser og henvendelser pr e-post, ofte ikke er naturlig å innhente slik informasjon. Der det er opplyst, er Gatejuristens viktigste "informasjonskilde" i 2008 kategorien *Har benyttet Gatejuristen før*. Under denne kategorien utgjør naturligvis tidligere klienter som benytter oss igjen, en stor andel. Trolig medvirker også vår egen oppsøkende virksomhet og det at våre samarbeidsparter informerer om oss, relativt ofte til at klientene får vite om oss. Dette blir ikke målt pr i dag. Venner er også en relativt viktig informasjonskilde med ca.10 prosent av tilfellene. At venner utgjør en så viktig informasjonskilde tyder på at Gatejuristen har opparbeidet seg tillit i rusmiljøet. Fordi det er knyttet en viss usikkerhet til registreringen, er det ikke grunnlag for å trekke klare slutninger ut fra denne tabellen.

1.11 Ikke videreført statistikk

Gatejuristen har tidligere ført statistikk over Alderfordelingen på ulike saksområder, Aldersfordeling blant klienter uten fast bopel og Om klienten har vært i kontakt med annen rettshjelper eller advokat i den relevante saken. Disse tre oversiktene er utelatt fordi det statistiske materialet som ble samlet inn var for lite. Det var altså for mange usikkerhetsmomenter til at statistikken kunne brukes.

Vedlegg 2 ORGANISASJONSKART

Vedlegg 3 BUDSJETT OG REGNSKAP 2008

<u>Gatejuristen (rettshjelpsvirksomheten og HR-prosjektene)</u>	Budsjett	Regnskap
DRIFTSINNTEKTER		
Driftstilskudd fra Justisdepartementet	3.000.000	2.984.608 ³
Sosial og Helsedirektoratet	500.000	0
Driftstilskudd fra Oslo kommune	1.000 000	500.000
Mvakompensasjon		3.194
Legater/private midler/tilfeldige inntekter	731.000	1.028.376
Andre inntekter	599.129	
Sum inntekter	5.830.129	4.516.179
DRIFTKOSTNADER		
Sum lønn og sosiale kostnader	3.211.744	2.720.319
Avskrivninger	160.000	9.454
Frakt og transport	0	1.199
Husleie og andre kostnader til lokaler	360 000	360.068
Inventar og utstyr	150.000	55.503
Bygningsmessige kostnader	70.000	2.846
Fremmede tjenester	1.052.286	600.168
Kontorrekvisita	176.132	172.579
Telefon og porto	120.000	87.326
Reise og kostgodtgjørelse, transportutgifter	263.945	25.793
Kontingenter, forsikringer	50.000	30.777
Andre kostnader	215.000	83.486
Sum kostnader	5.829.807	4.149.519
Resultat	-322	366.660
Finansresultat		54.254
Årsresultat		420.914⁴

³Gatejuristen har fått et tilskudd på kr 3.500.000,-. På grunn av sen resttildeling av kr 500.000, står kr 515.392,89 som utsatt inntekt i (gjeldpost i balansen) Dette søkes om mulighet for å disponere midlene i 2009.

⁴Gatejuristens regnskap går i 2008 med overskudd med kr 420.914. Dette knytter seg til gaver og legattildelinger som er øremerkede prosjekter som ikke er oppbrukte i 2008. Midlene er inntektsført i regnskapsåret etter god regnskapskikk, og satt til egenkapital med restriksjoner. Disse inntektene er ikke tatt med i spesifiseringen under av de to løpende prosjektene, rettshjelpsprosjektet og Helse og rehabiliteringsprosjektet

GATEJURISTEN 99 BUDSJETT OG REGNSKAP 2008

<u>Rettshjelpsvirksomheten</u>	Budsjett	Regnskap
DRIFTSINNTEKTER		
Driftstilskudd fra Justisdepartementet	3.000.000	2.984.608 ⁵
Sosial- og helsedirektoratet	500.000	0
Driftstilskudd fra Oslo kommune	1.000 000	500.000
Mvakompensasjon	0	3.194
Legater/private midler/tilfeldige inntekter	731.000	1.500
Sum inntekter	5.231.000	3.489.302
DRIFTKOSTNADER		
Sum lønn og sosiale kostnader	3.016.123	2.025.469
Avskrivninger	160.000	9.454
Frakt og transport	0	1.199
Husleie og andre kostnader til lokaler	360 000	360.068
Inventar og utstyr	150.000	55.503
Bygningsmessige kostnader	70.000	2.846
Fremmede tjenester	934.555	593.668
Kontorrekvisita	90.000	137.301
Telefon og porto	120.000	87.326
Reise og kostgodtgjørelse, transportutgifter	170.000	7.921
Kontingenter, forsikringer	50.000	30.777
Andre kostnader	110.000	81.688
Sum kostnader	5.230.678	3.393.220
Resultat	-322	96.082
Finansresultat		54.254
Årsresultat		150.483

⁵Gatejuristen har fått et tilskudd på kr 3.500.000,-. På grunn av sen resttildeling av kr 500.000, står kr 515.392,89 som utsatt inntekt (gjeldpost i balansen) Dette søkes JD om mulighet for å disponere midlene i 2009.

HELSE OG REHABILITERING 98 BUDSJETT OG REGNSKAP 2008

<u>HRprosjektene (helse og rehabiliteringsprosjektene)</u>	Budsjett	Regnskap
DRIFTSINNTEKTER		
Stiftelsen Helse og rehabilitering	599.129	599.129
Andre inntekter (Røde Kors Norge og Amnesty internasjonal)	0	6.834
Sum inntekter	599.129	605.963
DRIFTKOSTNADER		
Sum lønn og sosiale kostnader	195.621	694.850
Fremmede tjenester og web	118.431	6.500
Kontorrekvisita	86.132	35.278
Reise og kostgodtgjørelse, transportutgifter	93.945	17.871
Andre kostnader	105.000	1.800
Sum kostnader	599.129	756.299
Resultat		150.336
Finansresultat		-146
Årsresultat		-150.483⁶

⁶ Gatejuristen har bidratt med egne midler til HRprosjektene og dette har muliggjort høyere aktivitet enn antatt i det opprinnelige budsjettet. Etter en omdisponeringssøknad ble dette innvilget, noe som medførte høyere lønnsutgifter og lavere driftsutgifter.